

Cena 1'50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopalniška ul. 6 - Tel. 25-47 - Izhaja vsako soboto
Valja letno 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Kopirali se ne vračajo - Pošt. šek. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglaš po ceniku

Nobena sila tega sveta ne
obdrži omikanega plemenitega
in hrabrega naroda v
podložnosti in suženstvu.

K. Havliček-Borovsky.

Proč z malodušjem

V zadnjih dneh je moralo tudi naše časopisje odločno zavrniti razne alarmantne vesti, ki so se pričele širiti med našim ljudstvom in ga begati. Je že bistven znak takih vesti, da jim človek ne pride do korenin in da se razširjajo z bliskovito naglico. In zopet je bilo vse polno klavnih junakov, ki so že trepetali in zavezovali svoj punkeljček ter premišljevali kam sedaj. Zato je bilo prav, da ali neuspeh tuje politike. Ljudje so za take stvari silno občutljivi in postanejo takoj nezaupljivi in najbolj neverni Tomaži. Treba se je najprej vprašati po splošnih vzrokih, potem po povzročiteljih teh izjav, pa tudi raznih povodov ne smemo pustiti iz vida. Tu doma je treba iskati, nasledovati moramo, kako take govornice nastanejo, pred vsem pa, komu take govornice koristijo in kdo jih za svoje namene izrablja, ne pa hoditi bog ve, kam daleč zven naših mej in pripisovati krivdo za nastanek teh vesti raznim evropskim političnim centrom; kajti tako bi mogli do neskončnosti kriviti zdaj tega zdaj onega, nad katerim nimamo nikakih moči.

Seveda je treba najti zato primerna in kar je glavno, učinkovita sredstva. V načinu, kako se tako zavračanje lažljivih prerokovanj vrši, narod ne sme slutiti s katerim bi ta ali ona skupina skušala najti potrdilo svoje ali neuspeh tuje politike. Ljudje so za take stvari silno občutljivi in postanejo takoj nezaupljivi in najbolj neverni Tomaži. Treba se je najprej vprašati po splošnih vzrokih, potem po povzročiteljih teh izjav, pa tudi raznih povodov ne smemo pustiti iz vida. Tu doma je treba iskati, nasledovati moramo, kako take govornice nastanejo, pred vsem pa, komu take govornice koristijo in kdo jih za svoje namene izrablja, ne pa hoditi bog ve, kam daleč zven naših mej in pripisovati krivdo za nastanek teh vesti raznim evropskim političnim centrom; kajti tako bi mogli do neskončnosti kriviti zdaj tega zdaj onega, nad katerim nimamo nikakih moči.

Če se torej vprašamo za vzroki takih govoric, jih bomo največ našli v razpoloženju ljudstva. Tudi naše časopisje je v tem oziru mnogo grešilo, kar se s se tako odločnimi demantiji ne da kar naenkrat popraviti, posebno, če so v njih omejitve, kakor »v tem trenutku« in podobne. Razen tega tudi sklicevanje na besedo nekaterih držav za sedaj, ko so ponekod vero v mednarodno poštenost in v zvestobo izpodkopali, ni posebno primerno sredstvo za pomirjevanje javnosti. Če se ljudstvo kljub nekaterim izjavam ne čuti dovolj varno, bi bilo treba vse njihove razloge, ki izvirajo iz slabih izkušnji drugod, preiskusiti in stvarno pobiti, ne pa se sklicevati na dobrohotnost.

Razumljivo je, če je to ljudstvo kakor razorana njiva, ki čaka na seme najbolj nemogočih laži in da imajo ljudje pri takem razpoloženju množic več kot lahko delo. Se enega momenta ne smemo pozabiti: to so razni tuji potniki, ki nenamerno v prevelikem navdušenju za svojo stvar, morda tudi namenoma, kdo bi to presodil, razlagajo po vlakih svojo politično koncepcijo evropske velike politike in vzpodbujajo ljudi, naj le še nekoliko potrpijo. Pri velikem prijateljstvu, ki večna vlada z državnikih naših sosedov bi se gotovo dalo doseči marsikaj, saj bi samo ena res nedvomna izjava — ne za nas, ki vemo, da nam nihče nič hoče, ampak za tiste, ki izven naše države delajo velike načrte — mogla marsikakega preveč vročega in navdušenega privrženca nekoliko ohladiti. S tem bi bil odpravljen važen povod za take govornice. Seveda pa se mora tudi pri nas v območju naših oblasti takim ljudem stopiti trdo na prste.

Kar pa se tiče domačih razširjevalcev takih vesti, zdi se, da je tudi teh nekaj med nami, je umestna vsa strogost. Najmeti jih pač ne bo težko. Treba se je samo vprašati, komu te vesti in to razpoloženje koristijo. Najti je treba tiste ljudi, ki na ta način krijejo in zagovarjajo svojo politično koncepcijo. To so ljudje, ki pravijo: Vidite, da imamo mi prav. Proti takim aspiracijam je vsaka borba nemogoča, nam ne preostane nič drugega, kakor da se lepo mirno udamo in da si izprosimo svoj obstoj. Potrpeti mo-

O semitskih in arijskih „Židih“

Te dni je protizidovska borba v Nemčiji dosegla svoj vrhunec. Umor enega svojih svetnikov v Parizu jim je bil povod za ukrepe najstrožje narave. O tem, koliko so ti ukrepi umestni, ne moremo tukaj razpravljati, vendar pa nam dajejo dogodki v Nemčiji mnogokaj premišljati.

Mi v Jugoslaviji res nimamo, vsaj procentuelno ne, mnogo Židov in zato vsaj za sedaj ne občutimo potrebe za takimi merami, kakor jih je izdala Nemčija. Čeprav pa imamo tako malo Židov, naletimo žal tem pogosteje na — krščene, arijske Žide. Pod »židovstvom« in »židovskimi metodami« razumemo danes izkoriščanje delavstva in nameščencev, umazano konkurenco, kopičenje kapitala, nagrabljenega krivičnim, če ne celo protipravnim putem in podobno. Če vzamemo to v obzir, potem nam ni treba iti v Nemčijo ali kam drugam iskat Židov, ker jih imamo sami med seboj več kot preveč, čeprav nosijo katoliška krstna imena in jim rodbinsko ime zveni popolnoma slovansko, tako, da jim ni treba šele s krstnimi listi treh rodov nazaj dokazovati, da so našega rodu. Vsi oni, ki so na hiter in čuden način prišli do denarja, pa bili tega ali onega porekla, vsi oni se ne sramujejo, uporabljati takozvanih »židovskih metod«. Pri vsem tem je treba premisliti še to, da ti ljudje izrabljajo in zlorabljajo svoj lastni narod, iz katerega so izšli, čeprav se ob raznih prilikah prav junaško trkajo ob svoja prsa, ponašajoč se s svojim rodnom in poreklom, dočim Židje izrabljajo, ako že hočemo generalizirati, tuje narode. Sigurno bi bilo tudi za nemški narod zelo koristno, da bi postopal tudi s svojimi arijskimi Židi tako rigorozno kakor z ostalimi.

Dan na dan čitamo o zelo poučnih dogodkih, o sodnih razpravah med delodajalci in deloljemalci, o stavkah med delavstvom, ki mečejo na razne nežidovske podjetnike naravnost porazno luč. Ogro-

ni dobički jim niso dovolj, vse mogoče načine iznajdejo in so v tem res iznajdljivi, samo da morejo prikrajšati svoje nameščence pri njihovem itak tako skopo odmerjenem zaslužku. N. pr. podjetja s stenotipistkami — na poizkušnjo. Dela dva meseca brezplačno in jo potem od-slovijo, da dá mesta drugi, ki pride spet na poizkušnjo. In veste, kaj se danes zahteva od stenotipistke? Strojepis, nemška in slovenska stenografija, ter korespondenca najmanj v državnem in nemškem jeziku. Koliko je stalo starše šolanje, koliko truda in muke otroka, tega ti gospodje nočejo vedeti, o tem nočejo ničesar slišati. — In kaj pravite k temu slučaju: po oglasu išče podjetje šoferja. Najde ga takoj, saj jih je tudi v tej stroki mnogo brezposelnih. Ker se gospod samo važen, toda mi nimamo poguma, da bi redko peljejo v mesto, očisti šofer tu in tam avto, spravi motor v red, a sicer dela kot navaden delavec na skladišču ter dobi za svoje delo kot skladiščni delavec in kot šofer Din 3— na uro. Ali ni to brezvestno izrabljanje? Ali ni to židovstvo na kvadrat? Kričimo, da inozemci izrabljajo našo delovno moč, a imamo med seboj jasne ljudi, ki nas na še bolj nesramen način izkoriščajo, pri tem pa uživajo ugled narodnjakov in poštenjakov. Da si obdržijo ta sij, odrinejo od svojih nagrabljenih tisočakov tu in tam kakemu društvu ali v dobrodelne namene par jurijev, ki si jih potem kmalu s procenti spet poplačajo. V časopisju se jim poje slava, društva jih proglašajo za narodne dobrotnike.

Treba bi bilo najti način, da se ti »Židje« razkrinkajo, da se jim stopi temeljito na prste. **Eko.**

Organizacija zdravstvenega napredka na zadrugi podlagi

Čeravno je umrljivost v naši državi silno velika v primeri z ostalimi državami, vendar število državljanov ne nazaduje, marveč nasprotno izredno napreduje in lahko računamo, da bo v nekaj letih 20 milijonov jugoslovanskih podanikov. Ta močni prirastek pa nas ne sme zazibati v prijetne sanje, kajti razmere le niso tako rožnate. Res je prirastek prebivalstva v celi državi velik, ali je zato v raznih jugoslovanskih pokrajinah silno različen in se ponekod, kakor na primer v Sloveniji, občutno krči.

Ker narašča število smrti iz leta v leto vedno močnejše, se na ta račun manjša do-slej še precejšnja razlika med prirastkom in umrljivostjo prebivalstva. Vzroki temu velikemu številu smrtnih slučajev so različni. V prvi vrsti so tu neurejene in slabe gospodarske razmere, v katerih živimo, posebno na vasi, kjer je 80% vsega prebivalstva. Razen gospodarske plati igralo pri tem važno vlogo še neurejena druž-

bena razmerja v posameznih delovnih panogah, posebno pa zapostavljanje podeželskega prebivalstva, ki se mu ne da priložnosti, okoristiti se s pridobitvami kulturnega napredka. Naša vas močno občuti pomanjkanje sanitetskih in sanitarnih ustanov, nadalje preslabo razvito mrežo zdravniške pomoči; k temu pa se pridružuje še: slaba prehrana, nezdrava stanovanja, neznosne delovne razmere, pomanjkanje osebne zdravstvene kulture in higijene ter vpliv praznovanja in sličnih zablod.

V vseh kulturnih državah je zdravstveni napredek prebivalstva eden najvažnejših problemov celotne socialne in sanitarno-kulturne delavnosti. Tudi v naši državi je bilo na tem področju že marsikaj storjenega, ali v premiri s potrebami še mnogo premalo.

To pomanjkljivost čutijo najbolj široki ljudski sloji, ki so uvideli, da si morajo pomagati sami. Zato so začeli ljudje s podeželja ustanavljati zdravstvene zadrug,

ramo in dobro paziti, da se prav gotovo nikomur na svetu ne zamerimo, da ne bo po nas. Saj vemo, da smo samo prometna ovira na poti velikih.

Proti takim strahopetcem, ki kar takoj vržejo puško v koruzo pa ni dovolj

energičnih ukrepov. Naš narod jih bo koncem koncev, ko mu bo z varstvom socialnega obstoja vrnjena tudi samozavest, izpoljnil kakor zavrelco.

Zato pa ne smemo nikoli pozabiti na našo prvo in glavno nalogo, brez katere

Novim naslovnikom pošiljamo po 5 zaporednih števil »Edinosti« na ogled, ki jih ni treba vračati. Nadaljnje številke bomo pošiljali tistim, ki bodo dotlej list naročili — zadržuje dopisnica — ali nakazali vsaj del naročnine s položnico, ki jo prilagamo prvi številki na ogled.

Uprava »EDINOSTI«, Maribor, Kopalniška ulica 6.

v katerih kmetje sami vse vodijo, postavljajo zdravnike, skrbijo za zbiranje sredstev, nakup zdravil itd. Te zadrug se nosilke zdravstvenega napredka, zasnovane na sodelovanju in skupnem občutenju pomanjkljivosti ter potrebi.

V Jugoslaviji je danes 116 zdravstvenih zadrug, ki so včlanjene v Zvezi zdravstvenih zadrug, ki ima podzvezo v Novem Sadu in podružnico v Zemunik (Severna Dalmacija). V vseh teh zadrugah je včlanjenih okrog 55.000 zadrugnikov, ki predstavljajo skupno s svojimi rodbinami vred približno četr milijona naših državljanov. Število vplačanih deležev pri vseh zadrugah znaša 79.796, kar da 1.374.000 dinarjev. Seveda je to tako mala vsota, da bo ob njej zdravstvena služba na terenu še vedno silno pomanjkljiva. Zatorej bo treba brezpogojno povečati kreditne možnosti.

V naših zdravstvenih zadrugah je zaposlenih 88 zdravnikov, 6 veterinarjev, 2 agronoma, 2 bolničarki in 1 lekarnar. To so prav skromne številke, ki prikazujejo, da je zdravstveno zadrugištvno šele v začetnem stadiju razvoja.

Delo naših zdravstvenih zadrug je osredotočeno zaenkrat v prvi vrsti na zaščito zdravja mater, dojenčkov in otrok. To je velikega pomena, saj je znano, da je umrljivost dojenčkov pri nas zelo velika, prav številni pa so tudi bolezenski slučajji šolskih otrok. Poleg tega se pečajo zdravstvene zadrug s preprečevanjem in pobjanjem nalezljivih bolezni in pa socialnih bolezni (jetika). Veliko število teh zadrug ima svoje brezplačne posvetovalnice za matere, zadrug po vaseh pa uvajajo celo otroška zavetišča. Naloga zdravstvenih zadrug je tudi širiti med ljudstvo prosveto in zdravstveno propagando.

Kakor pa smo že omenili, so organizirane zdravstvene zadrug najbolj v Srbiji in v Dalmaciji. Pri nas v Sloveniji zaenkrat še nismo prišli do spoznanja o važnosti teh socialnih ustanov, čeprav so nam proketo potrebne, če upoštevamo, da je umrljivost slovenskega naroda vedno večja. Temu so krive slabe gospodarske in socialne razmere, saj naš mali človek skoraj ni več zmožen oskrbeti si zdravniško pomoč in kupiti zdravila. Zato bo potrebno, da se tudi naši ljudje zavedo, da morajo sami poskrbeti za lastno zdravje in sicer z organiziranjem zdravstvenih zadrug. **Er.**

Na tla so jo pritisnili

Z odcepitvijo sudetskega ozemlja, tješinskega okrožja ter pokrajim, ki so pripadle Madžarski, se je češko gospodarstvo v osnovah izpremenilo. Po teh teritorialnih izpremembah bo morala pretrpeti Češka ogromne izgube na ekonomskem polju. Največ je izgubila Češka z ozemljem, ki je pripadlo Nemčiji in Poljski. Te izgube se cenijo: v industriji premoga 51% (delavci 64%), v železarski industriji 39% (del. 21%), v tekstilni ind. 49% (del. 22%), v industriji stekla

je vse naše politično ubadanje jalovo in brez koristi: delo za socialno dobrobit, posebno tu na meji.

Iz vsebine:

- Židovsko vprašanje - Kolonije - Nadprodukcija inteligence?
- Stanovanjsko vprašanje - Moriborski muzej
- Zunanjepolitični in notranjepolitični pregledi

7 dni domačih vesti

* **Nj. Vel. kraljica Marija**, ki je delj časa trpela za kamni in vnetjem slepiča, se je v Curihu podvrgla operaciji, ki je dobro uspela.

* **Pisatelj Engelbert Gangl**, prvi podstarosta Sokola kraljevine Jugoslavije, je v soboto praznoval svojo 65-letnico.

* **Senator ustreljen**. V Skoplju je bil te dni na cesti ustreljen senator Spira Hadžiristić. Napadalec je naseljenik Josip Mladen. Gre za osebne razprtije.

* **Železniški ravnatelj v Ljubljani** dr. Fran Bončina je bil upokojen. Njegov naslednik je inž. Rudolf Kavčič, njegov pomočnik pa dosedanji načelnik prometno-

* **V Italiji na smrt obsojen** in pri nas oproščen je bil pretekli teden v Ljubljani 29letni posestnik Vinko Baraga iz okolice Starega trga, ker je baje kot tihotapec ustrelil finančnega vojaka Manca. Ljubljansko sodišče ga je oprostito, ker je prinesel svoj alibi in ker tudi jugoslovenski in italijanski priči nista mogla v njem z vso zanesljivostjo spoznati storilca.

* **Tribuna na sokolskem telovadišču** v Ljubljani v Mariboru je te dni pogorela. Škode je okrog 80.000 dinarjev. Policija preiskuje vzrok požara.

* **Novo šolo** postavi Družba sv. Cirila in Metoda pri Sv. Treh kraljih nad Marenbergom.

* **Zlatarska šola** v Sarajevu slavi te dni svojo 50letnico. Šola je izdelala razne dragocenosti tudi za nekatere evropske dvore.

* **Železniška nesreča** se je pripetila v Dupljah pri Trzinu, pri čemer je osebni vlak zadel ob tovorni voz. En vajenec, ki je v usodnem trenutku prekorajšil tir, je bil ubit.

* **Novo železniško postajališče** so preteklo nedeljo otvorili v Dravski dolini pri Sv. Ožboltu med postajami Sv. Lovrenc in Brezno-Ribnica.

* **Nova meščanska šola** se začne v kratkem graditi v predmestju Viču v Ljubljani. Nova šola bo stala poleg dose- danje, ki je že zdavnaj postala premaj- lina. Dela bodo gotova prihodnje leto in bodo stala več milijonov din.

* **Nov občinski dom** je bil te dni do- gradjen v Trzinu. Gre za preuredbo in do- zidavo bivše tvornice čevljev. Stroški znašajo skoraj 2 milijona dinarjev. Ra- zen občinskih uradov bo nameščenih v velikem poslopiju še več drugih pisarn in uradov.

* **Novo cesto** otvorijo prihodnje ne- deljo na severnovzhodnem robu Slov- goric. Gre za par kilometrov dolgo zve- zo med banovinsko cesto St. Ilj - Apače s slovito božjo potjo Marijo Snežno na Velki. Cesta ima več serpentin in se po- vzpne visoko nad mursko ravan.

* **Zbornica za trgovino, obrt in indu- strijo v Ljubljani** je imela v sredo ple- narno sejo, na kateri je imel predsednik Jelačin daljši govor, v katerem je orisal razvoj gospodarstva v Sloveniji v pre- teklih 20 letih Jugoslavije. Zbornica je sprejela proračun, ki znaša 3.783.499 din. Zbornična doklada znaša še nadalje 8% davka.

* **Dvoje novih šol** so te dni otvorili. Gre za štirirazrednico v Retečah pri Ško- fiji Loki in za trirazrednico na Črnem vrhu pri Polhovem gradu.

55% (del. 63%), v keramični industriji 74% (del. 64%), v ind. bakra 30% (del. 26%), v papirni ind. 37% (del. 21%) in v kemični industriji 35%.

Tereni z lignitom, kaolinom, grafitom, radijem ter ogromni gozdni kompleksi so pripadli skoraj v celoti Nemčiji, ki je dobila s tem levji del železni industriji potrebnih rud. Premogokope na tješins- kem ozemlju je dobila Poljska. Škodine tovarne v Plznu bodo odslej onemogo- čene, ker so popolnoma na meji. Radi izgub gozdov, bo zmanjšana lesna indu- strija na minimum; enako bo pa z indu- strijo umetne svile. Popolnoma je treba reorganizirati ves promet!

V poljedelski panogi je dobila Nemčija okrog 20% površine, na kateri rastejo žitarice in okrog 60% zemlje, ki daje se- no. Glede tujškega prometa je izgubila Češka ogromno, kajti v nemške roke so prešla znamenita kopaljšča Karlovy Va- ry, Mariánské Lázně, Františkovy Lá- zne in še druga.

Mnogo je bilo odvzeto Češki tudi z ozemljem, ki je pripadlo Madžarski.

Vse kosanje je okrnilo bivšo češkoslo- vaško republiko tako, da so današnje tri avtonomične pokrajine nezmožne za sa- mostojno gospodarsko življenje in so v tem pogledu popolnoma odvisne od mo- čnejših držav. **Des**

Ne bo nič s kolonijami?

Hitlerjev govor v Monakovem, ki je po- novno in energično postavil zahtevo po kolonijah, se ni dal več preslašati. Vsi odločilni politiki, ki danes vodijo Francijo in Anglijo, so si bil edini:

Nemčija naj dobi kolonije!

Videti je bilo, da se bo zadeva končala slično kakor v Monakovem in ne bo no- benih zaprek. Toda pri Češkoslovaški je šlo za tuje ozemlje, nemške kolonije pa so bile že dvajset let v posesti Francije in Anglije in kljub temu, da te zemlje gospo- darsko ne predstavljajo bog ve kakšnega bogastva, se je dalo pri pametni investicijah marsikaj zaslužiti. (Na Češkem ni imela niti Anglija niti Francija nobenih koristi.) Nastali so

razni načrti.

Nekateri so predlagali, da se naj da Nem- čija angleška Nigerija ali Togo ali Kame- run (med temi predlagatelji seveda ni bilo Angležev), drugi zopet so svetovali fran- coski otok Madagaskar (tega sveta spet niso dali Francozi). Tako so ponujali ko- lonije, kakor da bi bile zastoj. Ko se je razvedelo, da

pridejo vodilni angleški politiki v Pariz, so bili vsi prepričani, da se bo na tem se- stanku razpravljalo le o kolonijah. Toda prišlo je presenečenje:

Chamberlain je postal odločen.

Izjavil je v parlamentu, da britanska vla- da ne namerava odstopiti ozemlja, ki ga je dobila od Zveze narodov. Skliceval se je na izjavo, ki jo je dal njegov prednik Stanley Baldwin 18. dec. 1937: »Noben

britanski teritorij, ki je sedaj pod britan- sko mandatarno upravo, se ne bo nikoli odstopil kak drugi velesili, preden se že- lje in koristi prizadetega ljudstva kar naj- bolj vestno ne preizkusijo.«

Tudi Francozi so nepopustljivi.

Daladier in Bonnet sta imela 16. novem- bra sestanek, po katerem je Bonnet izja- vil: »Mi ne odstopimo nobenih kolonij«. Ta izjava se je potem še nekajkrat odlo- čno ponovila.

Razpoloženje ljudstva,

ki se ga to vprašanje najbolj tiče, se na take daljave pač ne da popolnoma sigurno ugotoviti. Poročila, ki prihajajo iz Tanga- njike, pa tudi iz drugih delov angleških kolonij, pričajo o velikem odporu proti iz- premembi nadvlade. Videti je, da so An- gleži povsem sigurni, ker se je pojavil celo predlog, da se izvedejo v dotičnih ozemljih glasovanja. Pri vsem tem igra neko vlogo tudi

židovsko vprašanje.

Angleški listi namreč povdarjajo, da na- rod, ki je pokazal v zadnjem času prav svojstveno pojmovanje enakopravnosti človeštva in ki proglašja razisem kot svoj svetovni nazor, kot kolonijalna velesila ne pride v poštev, kajti bati se je, da bi se skušale metode, ki jih uporabljajo doma proti Židom, uvajati tudi v kolonijah.

Tako se zdi, da Nemci vkljub svoji od- ločnosti vendarle ne bodo na tako lahek način prišli do toliko zaželenih kolonij. Seveda pa tudi tu presenečenja niso iz- ključena.

jad.

Židovsko vprašanje

Nastop nemškega ljudstva proti Židom je vzbudil po vsem svetu

velikansko pozornost.

Nešteto izjav raznih vodilnih državnikov se nanaša na to postopanje z Židi. Naj- odločnejše med njimi so bile izjave, ki so jih podali bivši predsednik Združenih držav Hoover, sedanji predsednik Združe- nih držav Roosevelt in predsednik Med- narodnega pisateljskega združenja Jules Romain.

Hoover

je povdarjal, da njemu, ki je priskočil nemškemu narodu v njegovem najtežjem času, ko je namreč gladoval, na pomoč, pač nihče ne more očitati kake prista- nosti, ampak mu mora vsak priznati, da je eden izmed najodkritosrčnejših prijat- eljev Nemcev. To prijateljstvo pa ga ne more zadržati, da ne bi sedaj povedal ti- stih misli, ki navdajajo te le vsakega ci- viliziranega Američana in Evropejca, am- pak prav gotovo tudi veliko večino nem- škega naroda, ki se s takim postopanjem ne strinja, pa ne more radi izrednih prilik, v katerih živi, tega svojega prepričanja izgovoriti.

Roosevelt

je s svojo izjavo čakal tako dolgo, da se je o položaju lahko osebno poučil iz poro- čila ameriškega veleposlanca v Berlinu, ki ga je bil samo zato poklical v Washing-

* **40.000 Slovencev** je po zadnjih ugo- tovitvah na Vestfalskemi. Od teh jih je ka- kih 18.000 nemških državljanov.

* **Novi topilnici za cink in svinec** se bosta v kratkem začeli graditi v Šabcu in Zvečanu. Delniška glavnica te dni ustanovljenih družb znaša 30 oz. 60 mili- jonov din. Družbi je ustanovilo podjetje angleškega rudnika v Trepič, ki bo v teh topilnicah pridobivalo cink in svinec iz rud, nakopanih v njenem rudniku v Trepiču v Srbiji.

* **Čestna železnica v Ljubljani** se iz- popolnjuje. Nova proga do pokopališča pri Sv. Križu je bila gotova nekaj dni pred Vsemi svetimi. Sedaj končuje popra- vilo dolenske proge, ki se podaljša do Rakovnika. Stroški za ureditev dolenske proge znašajo nad 600.000 dinarjev. komercialnega oddelka Fran Hojs.

* **Milijonsko tožbo** je naperila fran- coska gradbena družba Battignoles proti jugoslovanski državi, ker je ta zadržala 14 milijonov dinarjev od zneska, ki ga je imela plačati družbi za dela, izvršena pri regulaciji Donave pri Pančevu in za iz- suševanje tamošnjega močvirja. Država je znesek zadržala, ker družba ni izvršila del, kakor domenjeno. Posebno sodišče je izreklo, da država ni dolžna plačati pod- jetju 14.7 milijonov dinarjev, država pa ni uspela s tožbo, naj družba plača 5 mi- lijonov penala, ker ni pravočasno kon- čala del. Zadeva se vleče dalje, ker bo družba naperila še druge tožbe proti dr- žavi.

* **Mesto Zagreb** ima po izvršenih po- pravkih volilnih imenikov sedaj 79.579 volilcev.

ton. On sam prvim vestem še verjeti ni mogel, ko vendar živimo v 20. stoletju. Odločen je, da za vsako ceno zaščiti imetje svojih državljanov v Nemčiji.

Izjava Julesa Romaina

je bila podobna, samo še neprimerno ostrejša. Pozival je vse pisatelje sveta, da se za Žide zavzamejo.

Nemški uradni krogi so dali v tisku več izjav, kjer so postopanje razjarjene mno- žice opravičevali. Povdarjali pa so, da so vesti pretirane in da se Židom v Nemčiji še od daleč ne godi tako slabo, kakor se trdi in piše. Razumljivo pa je, da se mora politični umor poslaniškega svetnika von Ratha maščevati. Zato so naložili Židom denarno kazen v

ene milijarde RM,

to je več kakor 20.000 Din na vsakega Žida. Nadalje naglašajo nemški uradni krogi, da to za Žide ne bo težko, saj po- sedujejo 7 milijard RM narodnega premo- ženja v Nemčiji. Tudi vsi ti ukrepi ne predstavljajo težkih socialnih udarcev, kajti Židom je še vedno dovoljeno, da se kje na samem naselijo in živijo od svoje rente. Nacionalno-socialistična vlada stre- mi samo po ostru ločitvi med nemškim in židovskim narodom. Zato tudi ne more dovoljevati Židom poseta v nemških šolah, gledališčih, kinih, kavarnah, parkih in ko- pališčih.

V Londonu so se zbrali štirje kralji:

romunski kralj Karol, grški kralj Jurij, norveški kralj Haakon in kot gostitelj an- gleški kralj Jurij, Toliko kronanih glav že dolgo ni bilo v enem kraju, če odštejemo izredne prilike ob porokah in smrtih čla- nov vladarskih hiš.

Hong - Kong in vojna na vzhodu

Pred začetkom kitajsko-japonske voj- ne je bilo kitajsko mesto Hong-Kong »manjša« loka s 60.000 prebivalcev, del- no tujcev (največ Angležev) in Kitajcev. V zadnjem času pa je naraslo v tem me- stu številno prebivalstva na 1 milijon. Gos- podarsko stanje meščanov se neverjetno boljša tako za kapitaliste kot za kulije, ki delajo v pristanišču. Z vseh strani so se natepli semkaj najrazličnejši ljudje; največ jih je s severa, z vojnega področ- ja. Tu je našlo zatočišče bedno kitajsko ljudstvo, v varno zavetje pa so pritekli semkaj tudi kitajski bogataši z vsem svo- jim premoženjem, ki ga sedaj kot kon- junkturisti s pridom uporabljajo.

Hong-Kong je zaenkrat varno mesto, saj ga ščiti močna angleška mornarica, ki je združila tu svoje najboljše moči. Angleži namreč predobro vedo, da ne mika Japoncev samo na zapad, marveč tudi na jug, kjer ima japonski imperia- lizem na piki Filipinsko otočje. Japonski kapital hoče dobiti v svoje roke dobra pomorska oporišča in s tem premoč v Tihem oceanu, da bi mogel na ta način obvladati vso trgovino na vzhodu. Pri tem vprašanju pa prihaja japonska napa- dalnost v navskrižje z angleškimi in a-

7 dni po svetu

□ **V Turčiji** so izvolili Izmeta İnönüje kot Atatürkovega naslednika za predsed- nika turške republike. V spomin na Ata- turka bo ostalo poslansko mesto presto- lice nezasedeno. Poslanec bo za večne čase Atatürk.

□ **V Španiji** se boji še vedno nadalju- jejo. Kakor vse kaže, se Španci ne dajo kar tako. Kljub silnemu pritisku naciona- listov Španci mestoma celo napredujejo.

□ **Novo turško vlado** je sestavil Dželal Bajar. Zunanji minister Ruždi Aras je po- stal poslanik v Londonu. Kljub temu bo- do ostale zunanje politične smerice stare.

□ **Ko so Madžari vkorakali v Košice**, je večina uradništva, ki je bilo komaj v zadnjem času postavljeno na mestu tistih, ki so služili do katastrofe, ostala v Koši- cah, kar je vzbudilo pri ostalih precej trp- kosti. Košički župan je regenta Horthyja pozdravil v slovaščini, regent pa mu je najprej madžarsko, potem pa hrvaško od- govoril in obžaloval, da ne zna slovaško. Dejstvo, da je govoril Horthy v hrvaščini, tolmačijo ne le kot prijaznost podvrženim, ampak kot izredno spretno politično ge- sto.

□ **Iz Kitajske**, ki so jo že davno obglavili in izročili Japoncem, pri- hajajo v zadnjem času poročila, da Kitaj- ci resno ogrožajo pred kratkim izgubljeni Kanton. Videti je, da vendarle ne gre vse kakor namazano.

□ **Proti zaslinim gospodarskim ukre- pom**, ki jih je sklenila francoska vlada, da uravnovesi svoj proračun, je nastal med delavci precejšen odpor, ker so prepričani, da zadevajo ti ukrepi zgolj nižje sloje.

□ **Na Češkoslovaškem** si urejajo svoj dom. Razen moravske katoliške stranke pod vodstvom msgr. Šrameka, češke faši- stične stranke, socialnih demokratov, ki ustanavljajo svojo stranko delovnega ljud- stva in seveda prepovedanih komunistov, so se združile vse češkoslovaške stranke v eno stranko, ki bo stremela po avtorit- tarni demokraciji. Zanimivo je, da so se tej stranki pridružili tudi narodni sociali- sti, h katerim se je svoj čas prišteval tudi dr. Beneš.

□ **Chamberlain, Halifax in poslanik Združenih držav** bodo izdelali načrt za pomoč preganjanim Židom.

□ **Milanski nadškof** je v pridigi ostro nastopil proti rasističnim zmotam.

□ **Nobelovo nagrado za mir** bodo po sklepu norveškega parlamenta podelili Nansenovemu odboru za politične begun- ce.

□ **Finančne oblasti v Nemčiji** so dobile naročilo, da ne dajo nobenemu Židu potr- dila o plačanih davkih, dokler ne bo pla- čana milijarda, ki jo morajo plačati Židje kot kazen za umor poslaniškega svetnika von Ratha. Ta potrdila so potrebna tistim, ki hočejo odpotovati v inozemstvo.

□ **V Sudetih** bodo 4. decembra volitve v nemški parlament.

□ **Bolgarska vladna kriza** se je rešila. novo vlado je prevzel Kju- seivanov.

□ **Južnoafriški vojni minister Pirrow**, ki potuje po Evropi, da se domeni z me- rodajnimi državniki o kolonialnem vpra- šanju je prišel v Berlin, kjer so ga zelo slavnostno sprejeli.

□ **V Monakovem** so bile, kakor poro- ča »Osservatore Romano«, vatikanski ura- dni list, 11. novembra pred nadškofijsko palačo velike demonstracije. Iz množice, ki so jo pripeljali na avtomobilih, je pa- dlo nešteto kamnov v okna palače.

Tedensko zrcalo

Češka orientacija

Ce je bila politika Masaryka in Beneša zgrajena na naivnosti in nerealnem presojanju prijateljskih in neprijateljskih narodov, kakor meni Stanislav Yester (znani vojaški politični publicist), tedaj se vprašujemo, kakšno ideologijo naj bi češko-slovaška politika zavzela nasproti ideologiji totalitarnih držav? Ali naj bi se takoj postavila na sedanje stališče »katastrofalnih občutij«? Češko-slovaška je zrastle iz antiteze, ki jo je svet postavil imperializmu Nemčije in je morala pri vseh svojih političnih računih vpoštevati stalni količnik zapadnih interesov na neokrnjenem obstoju Češko-slovaške. Preobrat v zadržanju narodov, ki še vedno predstavljajo zapadno demokracijo, je presenetil celo njihove vodilne ljudi. Realistična politika je politika verjetnostnih računov, ne pa preroke doglednosti.

(B. Borko: »Odhod dr. Edvarda Beneša« — Misel in delo. 10—11).

Občudovanja vredna obzirnost

»Slovenski delavec«, ki je zadnjič o dr. Benešu napisal nekaj »resnice«, da je namreč odpotoval v Švico in spravil svoje premoženje na varno (dr. Beneš je v Londonu), je v zadnji številki pripisal še nekaj »resnic«; dr. Beneš je svojo državo pripeljal v katastrofo... Saj je že sedanja ureditev pri dunajski razdelitvi Slovačkam toliko pomagala... Sicer po »Slovenski delavec« samo iz obzirnosti do Čehov ni objavil še več »resnic«. Ob koncu svoje novice nam je napravil nezasluzen poklon, ko nas je naprimerjal z dr. Benešem.

Prosveta je prvi pogoj politične zrelosti

V vseh naprednih državah vidimo, da so politične stranke sestavljene večji del iz le po enega sloja. Tako je v Angliji v laburistični stranki organizirana večina delavstva, v konservativni pa višji sloji, posebno višje uradništvo in plemstvo. V Franciji je ta slika še jasnejša: veliki kapital predstavlja t. zv. »desnico«, mali poslastniki in mali rentniki radikalnosocialistično stranko, delavstvo pa je organizirano v obeh delavskih strankah.

Pri nas vidimo živo nasprotje tega. Stranke zbirajo svoje pristaše med najrazličnejšimi družbenimi sloji. Če bi taka stranka hotela zadovoljiti življenske koristi vseh svojih članov, bi prišla čisto v nemogočo položaj. N. pr., če hoče z uvedbo socialnih zakonov olajšati položaj delavstva, je jasno, da morajo delodajalci pretrpeti precejšnje žrtve. Prav tako, če se s carinami zaščiti industrija, ima od tega škodo poljedelstvo itd. Naravna posledica tega bi morala biti, da se taka stranka razbije.

* Pravilnik o občinskih turističnih odborih je predpisal ban dravske banovine in ga že objavil. Pravilnik določa delokrog in naloge teh odborov, ki bodo gotovo mnogo pripomogli k dvigu tujskega prmeta v naših krajih.

O takozvani hiperprodukciji naše inteligence

II.

Zahtevi po višji izobrazbeni stopnji našega kmeta se pridružuje tudi zahteva po preosnovi našega šolstva, zlasti tistemu, ki je našemu kmetu najbolj blizu in najbolj potrebno. Na drugi strani pa sočasno nastaja zateva po ustanovitvi posebnih zavodov, v katerih bo poleg obče naša kmetijska generacija dobivala tahšno posebno izobrazbo, ki bo prodirala v vsa področja, katera se kakor koli dotikajo kmetijskega delovnega kroga in ki bo hkratu vodila tudi k ostalim kulturnim življenjskim oblikam. Zahteva po kultiviranju človeka namreč ne veja le za višje, temveč za vse sloje. Vsak človek, ki hoče postati koristen član svoje zajednice, naj se razvija v osebnost, ki predstavlja najvišjo dosegljivo obliko sodobnih vzgojnih ter izobrazbenih stremeljenj. Kdo pa je torej osebnost? Človek, v katerem se razvije posebna sposobnost do najvišje možnosti, ostali nastavki pa prav tako, seveda moči nastavka primerno; človek, ki ne bo zgolj specialist, niti zgolj vsestranski razvit tako, da bo »povsod doma in nikjer«, temveč človek, ki bo v svojem področju strokovnjak, vendar pa bo imel v ostale kulturne panoge toliko vpogleda, da bo znal z njimi primerno poglabljati svoje posebno področje; človek, ki ne bo kulturnih vrednot sprejemal le pasivno, temveč jih bo tudi sam množil ter predajal naprej. Osebnost je torej pravilno razvit človek, kakrščen mora prevzeti v družbenem življenju vlogo delavca in vodnika.

Mar so take osebnosti potrebne le izvoljenim slojem? In, ali mar zadošča, če v nekem sloju deluje le nekaj takih osebnosti? Ne eno in ne drugo ne velja! Zato so osebnosti potrebne tudi v kmetijskem sloju in sicer v tem smislu, da naj bo vsak poedini član nekega sloja razvit sebi primerno. Z zahtevo po osebnosti v kmetijskem sloju ne mislimo morda, da bi naj bila dva poedincev dveh različnih slojev enako razvita. Ne, tako pojmovanje bi bilo že v temelju zmotno in bi odgovarjalo nekakšni totalitarni ideologiji, ki je hvala Bogu ostala le v teoriji, ker za praktično življenje nima nobenih pogojev. Že v posameznem sloju samem si dva poedincev ne moreta biti enaka, ker ju ločijo različni nastanki, diferenciranost istega sloja in podobno; še manj je ta enakost možna med poedincema dveh različnih slojev, ki ju poleg že omenjenih različnosti ločijo še socialne, t. i. razredne razlike, ki zapuščajo v duševnosti pripadnika nekega sloja svoje in zelo pomembne vplive. Zato sicer moremo postaviti nek obči smoter za vse, vendar ga moramo razumeti kot relativen pojem: vsakdo naj se razvija svojim sposobnostim ter mejam primerno; pogoji pa naj bodo takšni, da omogočijo vsakomur razvoj do najvišje dosegljive možnosti. Samo tako moremo razumeti, zakaj vsi ne moremo biti znanstveniki, umetniki, gospodarstveniki itd., temveč eno ali drugo. Sočasno pa vemo tudi to, da so velike izobrazbene razlike nastale vsled različnih pogojev, ne pa zavoljo različnih zmogljivosti; nastavkov za pravičen razvoj ima namreč tudi četrti sloj dovolj.

Tudi kmetu moramo torej poskrbeti pravilni izobrazbeni razvoj; iz njega ne bomo delali gospodarskega znanstvenika, ne umetniškega tvorca. Zadosťovalo bi, če se bo razvil do tiste stopnje, ki jo dovoljujejo njegove sposobnosti ter se bo s tem izobrazil za poklic, v katerem bo sodeloval z ljubeznijo in veseljem ter v njem doprinesel, kar bo naj-

več mogel. Doseganju tega smotra pa mora služiti šolstvo. Zato nastaja potreba po reformi naših šol, ki producirajo tkzv. inteligenco kot rezervo za uradniške poklice. S primerno ureditvijo pa bo n. pr. absolvent srednje šole s pomočjo posebne izobrazbe mogel prav tako koristno preiti v kmetijski poklic kot na univerzo, kjer se mora za svoj določen poklic tudi primerno strokovno pripravljati. Matura torej ne bo meja v tem smislu kot danes, ko absolvent ni sposoben ne za praktični poklic in marsikedar, kakor trdijo čisto vseučiliški profesorji, tudi ne za akademski študij. Matura v orisnem smislu predstavlja tolikšno stopnjo obče izobrazbenosti, kolikšno potrebuje inteligent, da more plodno preiti v strokovno izobraževališče ter od tod v kateri koli poklic: akademski, kmetijski... Tako so mislili in v glavnem tudi izvedli svoj vzgojni sistem Danci in žeteli bi bilo, da bi podobno začeli misliti tudi mi, ki toliko poudarjamo potrebo gospodarskega dviga in pojemo slavo nekaki slovenski kmetijski inteligenci, katere v resnici še nimamo in je v takih razmerah tudi kmalu še ne bomo imeli.

Radičevih deset zapovedi

ali nauk gospodarju za vse življenje

Treba je hoditi med kmečko ljudstvo in z njim doživljati vesele in žalostne ure, da spoznaš njegovo dušo, njegovo pravo misel: kako kmečki narod misli o svoji grudi, o domu, o družini, o vasi, o občini, o okraju, o deželi, o domovini, o človeštvu, o svetu. Tega ti ne pove nobena knjiga in ne razloži noben učenjak, ki ne črpa svojih izsledkov iz resničnega življenja podeželja. Samo na kmetih slišiš nespaseni glas kmečkega ljudstva iz živega vrelca njegove poštene duše: **ako in dokler ti narod svojo misel zaupa in jo ti tudi prav razumeš.**

Tako srečnih ljudi je malo na svetu. Med nje prištevamo pokojna brata Antona in Stjepana Radiča, ki sta zavednemu hrvatskemu seljaku toliko oboževana, nesmrtna duhovna učitelja in voditelja. Zlasti Stjepan Radič je bil tako rekoč večni podeželski popotnik, najbolj v predvojni dobi. Posejal je vasi in kmečke hiše. Povsod so ga poznali in spoštovali. Vse so mu zapuiali. Stjepan Radič je tako slišal res pravi glas kmečko-delavskega človeka in ga tudi pravilno doumel.

Stjepan Radič je poslušal in tudi upošteval, kaj narod veli in misli. Mnogo tega si je zapisal, da je ob priložnosti o tem razpravljal drugod, tudi v novinah, torej za javnost. Marsikateri zapisek pa ni prišel v javnost, ker pač ni bil objavljen. Tako tudi, kakor je pred tedni poročal Krešimir Devčić v zagrebškem »Seljačkem Domu«, ni znano javnosti Radičevih deset zapovedi, ki so vredne, da ta »nauk gospodarju za vse življenje« priobčimo v »Edinosti«. Te zapovedi so:

1. Bodi oospodar najprej sam sebi!

Stanovanjske hiše - skupna lastnina

Samopomoč stanovalce v - Načrt zakona o etažni lastnini - Če nimamo sredstev za celo hišo, lahko posedujemo vsaj eno nadstropje ali pa stanovanje

V današnjem težkem gospodarskem in socialnem položaju postaja vedno hujša tudi stanovanjska beda. Na periferijah mest se pomikajo po barakah brezposelni in oni, katerih dohodki so »boljši kot nič«. V vlažnih, zatohlih in nezdravih stanovanjih, nadstropnih, pritličnih in kletnih, živijo v mestu in na deželi ljudje, ki si ne morejo privoščiti suhih, svetlih in zračnih sob ter kuhinj. Skrhano zdravje teh ljudi glasno vpije: Dajte nam boljših stanovanj!

Takšno je stanje pri tako zvanih širokih ljudskih plasteh, ki nosijo na svojih ramenih gospodarski in kulturni napredek. Tudi srednjemu sloju, ki je po svojem položaju vedno bližji širokim množicam, se godi glede stanovanj zmlraj slabše. Pripadnikom tega sloja so se dohodki tako skrčili, da obupujejo ravno pri vprašanju preskrbe s streho. Kako le ne bi tožil in ves zaskrbljen zrl v bodočnost n. pr. uradnik, ki mora mesečno odriniti za stanovanje polovico ali še več svojih skromnih dohodkov?!

Stanovanjska beda! Draginja stanovanj potiska ljudi na periferijo in v kleti. Potrebna je pomoč!

Ze zdavnaj so se v nekaterih državah zavedli tega klica. Francija, Anglija, Belgija, Italija, Bolgarija in Rumunija imajo danes že dokaj dobro urejeno stanovanjsko skrbstvo. Pri nas smo glede tega precej zaostali in se šele pripravljamo zakon, ki naj bi vsaj malo pripomogel k omiljenju stanovanjske bede.

Najprimernejši način reševanja stanovanjskega vprašanja so vpeljale one zem-

Prikazani vidik pravi, da nam manjka tako prave »kmetijske inteligence« kakor tudi inteligence najrazličnejših drugih, doslej zanemarjenih poklicev; pravo torišče bi naj tudi tej inteligenci bila pravilno reformirana srednja šola, ki v novi obliki ne bi bila več pripravnica za univerzo, temveč obče izobraževalni zavod, iz katerega vodi pot v vse poklice.

V smislu takšnega pojmovanja dobi problem tkzv. hiperprodukcije povsem drugačen obraz. Potrebujemo inteligence v vseh slojih! N. pr. v kmetijskem je vobče nimamo, pa tudi v uradniških bi je ob izpolnitvi gospodarskih pogojev primanjkovalo. Kako je torej s hiperprodukcijo? Da, hiperprodukcija je, ampak le hiperprodukcija takšne inteligence, ki ji daje pravico do zlorabe tega pojma le šolsko izpričevalo. Prave inteligence pa potrebujemo v vseh poklicih od kmetijskega do uradniškega! S tega vidika, ki si bo prej ali slej upravičeno pridobil veljavo, pri nas objektivno »problema hiperprodukcije inteligence« ni, pač pa se vedno bolj živo pojavlja mnogo važnejši »problem pomanjkanja inteligence«, dc-

2. Ne misli, da si gospodar svoji ženi in svoji deci tako, kakor si gospodar svojemu blagu!

3. Ne boj se gospode, ne mrzi je, pa se ji tudi ne klanjaj; bodi človek in vedi, da so tudi gospoda ljudje!

4. Ne želi si mnogo denarja; toda pri skrbi si ga za potrebo in ne troši po nepotrebnem niti novčiča!

5. Vzgjaj deco za Boga in za narod, ne samo za sebe!

6. Ne želi si niti dolgega življenja, zato pa računaj s časom še bolj nego z denarjem!

7. Ne živi v sovraštvu z nikomer, v prijateljstvu pa bodi samo s pravim človekom!

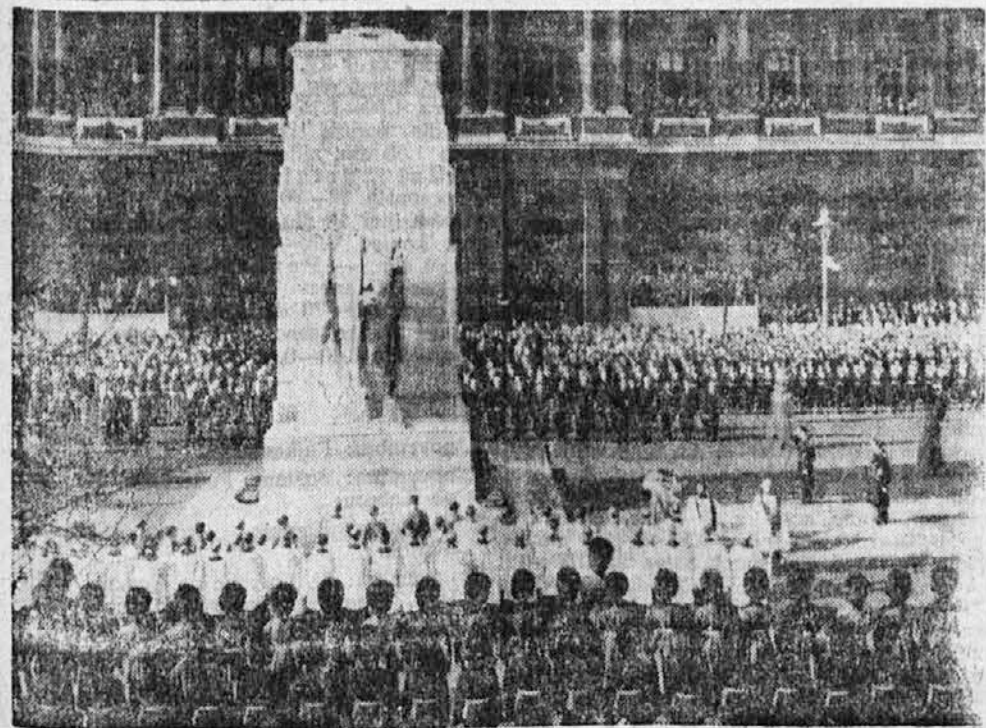
8. Misli večkrat na to, da ti je hiša v selu, selo v občini, občina v okraju, okraj v županiji, županija v domovini in da je vse to povezano s skupščino, ki jo prešinjaj volja naroda!

9. Ako si v krvni zadrugi (družini), ostani v njej čim bolj dolgo moreš; ako si samec, pristopi h kmečki gospodarski zajednici: kdor je sam, tistemu je zlo in ga je strah!

10. Uči se vse življenje od ljudi in iz knjige in bodi vsak čas pripravljen na krščansko smrt!

Take in podobne misli je Stjepan Radič že davno pred svetovno vojno zbiral in širil v seljakih ter jih končno zliil v enotno misel celokupnega hrvatskega seljaštva.

Počkov.

Proslava dneva miru v Londonu.

Gospodarstvo

Dnevi in tedni grozdja dajo premalo grozda za zobanje Redni grozdni trg naj uredijo in vodijo vinarji sami!

Imo stari zagovorniki zobanja grozdja. Tudi letos smo se bili za stvar zavzeli, ko smo slišali, da so se naše pridne gospodinjice odločile za samostalno sodelovanje pri preskrbi Maribora in Ljubljane — samo teh mest — s sladkim grozdem. Zeleni smo jim zadovoljivih uspehov in pa dobrih izkustev za prihodnost.

Prvi slovenski dnevi ali tedni grozdja so za nami. Danes lahko povemo, kaj so nam prinesli. Da se kaj naučimo od tega, moramo biti odkritosrčni! Morebitne zmotne trditve bomo prekleli, ko jih kdo ovrne z dokazi. Torej: letošnji dnevi in tedni grozdja so po našem mnenju prinesli:

1. Vrtili prirediteljicam mnogo nehalnega dela in razočaranja;

2. mariborski in ljubljanski šolski deči, ki ima kaj pod palcem, nekoliko cenejšega grozdja za kakšen dan;

3. posameznim vinarjem nekaj izkupička za grozde.

Obžalujemo, da slovenska gospodinja, ki smo ji za plemenita prizadevanja slej ko prej hvaležni, ni dosegla pravega zadovoljstva ob tolikšnem trudu. Šola tudi ni prikladna za razpečavo grozdja iz več razlogov. O tem ima odločilno besedo učitelj in vzgojitelj. Morda je kaj odpadlo tudi na branje, ki jim grozde ni bilo

namenjeno. Množica meščanstva, ki je tako željna in lačna najzlahajnejšega sadu sončnih goric po krščanski ceni, ni imela prav za prav ničesar od vsega tega. Sam dan ali teden grozdja v Mariboru in Ljubljani je za prirediteljice velika žrtev, za splošnost pa neznan, skoraj brezpomembna korist. Niti pridelovalec niti potrošnik grozdja ni prišel na svoj račun.

Nič ni prežgodaj, da že danes priporočamo za drugo leto in za naprej sledeče:

Kmečki vinarji sami naj vzamejo ureditev slovenskega grozdnega trga v svoje roke! Samo dnevi in tedni grozdja ne pomenijo mnogo več, kot tiste veselice, ki jim pravijo »trgatev«. Grozdni trg pri nas traja lahko vsako leto približno tri mesece — brez posebnih, dragih naprav za ohranitev grozdja. Potem bi se nazobali grozdja prav vsi, tudi tujci, ki prihajajo in bi potem še rajši prihajali k nam.

Še danes dobiš na mestnem trgu lepega grozdja, pa ne domačega. Pač, tudi domačega grozdja je nekaj, vendar v glavnem samo sramežljive izabele, kot da bi naša zemlja ne rodila nič boljšega. **Nujno potreben nam je prav vsako leto zdržema večmesečni grozdni trg, ki ga naj uredijo in vodijo vinarji sami!** Zima je pravi čas za zadevne priprave. **A. Z.**

Sreča in špekulacije na borzi

Borza je središče gospodarskega življenja vsake države ali predela, v katerem deluje in za katerega je namenjena. Borza določa cene v veletrgovini, ta pa je zopet merodajna za cene v maloprodaji. Na temelju ponudbe in povpraševanja se vsak dan na borznih sestankih zastopnikov velikih podjetij določajo cene dotičnega blaga ali denarne vrednosti. Pravimo, da se določajo tečajji, ki so merodajni za poračunavanje ali za trgovinske sklepe do prihodnjega borznega sestanka.

Velike važnosti za določanje cen je poleg drugih okoliščin množina razpoložljivega blaga. Čim več blaga je na trgu, tem cenejšje je, čim manj ga je, tem bolj se draži ali tem bolj se dviga cena. Zato se veletrgovina tako zelo zanima za stanje posevkov žita, krompirja, sladkorne pese, bombaža itd. Posebna podjetja, ki so v tesni zvezi z borzami, od časa do časa objavljajo poročila o rasti in dozorevanju važnih rastlin, in sicer na podlagi poročil, ki jih prejema od različnih strani. Če prihajajo neugodna poročila, ki vedo povedati, da suša zelo ovira razvoj rastlin, potem je računati s slabo letino. Blago bo prihodnje leto dražje, ker ga bo primanjkovalo, in to seveda močno vpliva na določevanje cen. Nasprotno pa cene padajo, kadar se poročila glase ugodno in naznanjajo, da bo, sodeč po razvoju posevkov, letina zelo dobra in bo mnogo blaga na razpolago, morda ga bo še preveč in ne bodo vedeli, kam z njim. Potem seveda cene padajo ali nazadujejo, kakor se glasi trgovinski izraz. Periodično, t. j. ob gotovem času, se tudi objavljajo poročila o stanju zalog, t. j. o množini dotičnega blaga v poedinih državah ali krajih. Čim bolj se zaloge zmanjšujejo ali krčijo, tem bolj se dviga cena blaga in obratno.

Skoraj na vseh borzah so za gotove vrste blaga uvedene terminske kupčije, t. j. blago se kupje ne za takojšnjo, marveč za dobavo ob gotovem času ali v izvestnem roku. Kupim n. pr. vagon pšenice v novembru za marec prihodnjega leta. Takrat bo cena seveda drugačna. Če bo višja, bom nekaj zaslužil, če pa bo nižja, bom imel izgubo. Na podlagi znanih

množin dotične vsote blaga (zalog) in razvoja vremena ali domnevanega poteka prodaje do dotičnega časa se določa cena, ki jo bo blago verjetno imelo ob dotičnem času, t. j. v dveh, treh, petih mesecih. Terminska kupčija je več ali manj špekulacija, mnogokrat pa ima tudi namen, kupiti pravočasno zaželjeno količino blaga v domnevi, da ga bo takrat, ko ga trgovec potrebuje, morda zmanjkalo. V terminski kupčiji se po tečaju, ki je tisti dan veljaven, kupljeno blago mnogokrat proda dalje drugemu interesentu, z dobičkom ali pa tudi z izgubo. Trgovec, ki ima v določenem roku, t. j. ob dospelosti, poslati blago, ga mora često izročiti popolnoma drugemu interesentu.

Podobno je tudi trgovanje z denarjem, vrednostnimi papirji in denarnimi nadomestki (surogati). Vrednost tujega denarja se določa s tečajji deviz. Kaj je deviza? Vrednost menice, izstavljene na tržišču dotične države, upoštevajoč eskomptne obresti in izračunane za dotični dan. Ker se v poslovnem življenju tudi med državami vedno bolj plačuje z menicami, ker so naravnost idealno plačilno sredstvo in naglo iztožljive, so se menice že povsod udomačile in veletrgovci raje segajo po njih kot po denarju. Pravi ali efektivni denar, t. j. bankovci in novci, zlasti zlatniki, se imenujejo valute in se ravno tako trgujejo na borzah. Če je z nakazovanjem denarja v drugo državo več težave kakor z menicami, potem je tečaj valute nižji in obratno, seveda če ne vplivajo na določevanje tečaja druge okoliščine, kot n. pr. velika ponudba dotične devize ali valute, ali pa prekonormalno povpraševanje.

Borzijanec mora vpoštevati vse okoliščine, ki vplivajo na vrednost denarja dotične države ob dotičnem času, in že vnaprej izračunati približno tečaj. Potem bo zaslužil ali pa se bo urezal. Dober nos, temeljito poznavanje tržišča, sposobnost hitre in zanesljive kombinacije, zraven pa precej sreče, to je vsa umetnost trgovanja na borzi — to pa tudi zelo, zelo mnogo. Često zaslužiš v par minutah premoženje ali pa ga izgubiš.

prodali blago, ali pa ga sploh ne bodo mogli, ker da ga inozemstvo ima dovolj. Res je v začetku nekaj kmetov nasledlo in prodalo blago po nizkih cenah. Že v nekaj dneh se je pokazalo, da bojazen za prodajo pridelka ni bila na mestu. Jeli so prihajati inozemski trgovci in ponujati boljše cene. Blago je šli hitro iz rok in je sedaj že skoraj vse pošlo. Na razpolago ga je le še nekaj malega.

Cene hmelju so se, čim so se pojavili trgovci, hitro začele dvigati in ponujajo sedaj za dobro in najboljšje blago gladke in lepo zelene barve že po 33 dinarjev za kilogram, pa ga takorekoč ni dobiti. Ker je povpraševanje še vedno veliko in ponudb skoraj ni, je računati s tem, da se bodo cene še nekoliko povzpele navzgor in nemara dosegle skrajno mejo 35 dinarjev za kilogram.

Manj zadovoljivo je drugo hmeljsko tržišče v Jugoslaviji, v Vojvodini s

Petrovcem v središču. Zanimanje je začelo zadnje dni nekaj rasti, vsled česar so se tudi cene nekoliko učvrstile. Za letošnji hmelj plačujejo po 15 do 16 dinarjev za kilogram za prvovrstno, po 13 do 15 dinarjev za srednje in po 6 do 10 dinarjev za slabše blago. Boljše blago se nakupuje večinoma za ameriški račun, slabše pa za angleški.

Češko slovaška je z odstopom Sudetov izgubila dobro polovico hmeljskih nasadov in je večji del žateškega okoliša pripadel Nemčiji. Središče češkega dela je sedaj mestoce Louny, dočim leži sam žatec sedaj onstran nove meje. Pridelek letos ni bil obilen, in temu primerne so tudi cene. V Lounyh plačujejo sedaj, ko gre trgovina s hmeljem h kraju, blago po kakovosti od 25 do 32 dinarjev za kilogram. Povpraševanje je še vedno zelo veliko, ponudbe pa so malenkostne, ker pač zadržujejo kmetje blago, računajoč na še boljše cene, kar se jim bo nemara posrečilo.

V Nemčiji je položaj nekoliko nejasen. Pivovarne ne kupujejo mnogo, ker so se je že precej založile. V glavnem se opaža zanimanje za letošnji žateški hmelj, kolikor je okoliša pripadlo Nemčiji. Tudi v tem delu žateškega okoliša se opaža isti pojav kot na češki strani, namreč da kmetje ne dajo radi blaga iz rok, ker hočejo izkoristiti ugodni položaj in zvišati cene. Cene se več ali manj gibljejo le nekoliko nad najnižjo uradno določeno višino. V Nemčiji se glede zemeljskih pridelkov o kakem razvoju cen skoraj ne da govoriti, ker so za vse važnejše predmete določene cene, ki se jih morata strogo držati prodajalec in kupec. Ta določba pa ne velja za ono blago, in to tudi za hmelj, ki se nakupuje za izvoz. Za eksport ne veljajo uradne cene, ki se zato ravna po konkurenci v drugih državah. V Nemčiji so zato za vse važnejše pridelke dvojni cene: za domačo porabo nizke in stalne, za izvoz pa višje, ki se dvigajo in padajo kakor drugod.

V Franciji, Belgiji, Poljski in Angliji se zadnje čase cene hmelju niso mnogo spremenile. Več ali manj se povsod opaža živahno povpraševanje, blaga pa je le malo, vsled česar so cene čvrste. Isto velja tudi za Združene države severnoameriške, kjer ponujajo za domače blago do 25 za inozemsko. ocarinjeno, pa do 52 dinarjev za kilogram. Onstran oceana so zaloge precej velike, vsled česar kupčija ni ravno živahna.

Sadna letina v Slov. goricah

Z veseljem smo pričakovali letošnje sadno leto, ki je nudilo nekaterim našim kmetom lep doprinos v sicer nerentabilnem narodnem gospodarstvu. Posebno so se veselili naši zadolženi kmetje, ker bodo z izkupičkom jabolk lahko vsaj delno poplačali svoje obveznosti. Letina je bila na splošno zadovoljiva v naših krajih. Prav lepo so obrodile pozne sorte, ker niso bile tako izpostavljene spomladanskemu mrazu.

Zgodnja jabolka so bila draga. Sadjarji so dobili zanj lepe denarje. Po jabolka so prišli Nemci sami ali pa prekupci, ki so jih izvozili na stotine vagonov. Povpraševanje je bilo samo za prvovrstno robo, ki je bilo od 5 cm dalje v premeru. Ta jabolka so se plačevala pri kmetu po 3—4 din. Pozna jabolka so letos obdržala lep ceno. Za izvoz je bilo povpraševanja največ po kanadkah in voščenkah, ki so v premeru od 6 do 7 cm. Ta vrsta jabolk ima bodočnost v Slovenskih goricah, kar naj bi upoštevali naši sadjarji. Teh sort je namreč v primeru z drugimi sortami še zelo malo. Šele v poznejšem času se je jela uveljavljati v

Naše tržišče in cene

Goveja živina: Slinavka in parkljevka še vedno močno ovirata trgovino z živino. V krajih kjer sejmi niso prepovedani so doslejšje te cene: voli 3.75—6.25 din, krave 2.25—5.50 din, teleta 5—7.50 din telice 3—6 din.

Svinje: pršutarji 6—10 din, špcharji 8.50—10.50 din; mladi pujski 100—200 din komad.

Konji: 660—4800 din komad, žrebeta 800—1750 din.

Podrobna prodaja. Meso: Goveje meso 15—16 din, slanina 14—15 din, pljuča 7—8 din, jetra 8—10 din, reberca 10—12 din, svinjsko meso 13—14 din, ribe 15—17 din, morske ribe 10—34 din, zajec 13—14 din za 1 kg. — **Zelenjava:** krompir 0.65—1.50 din kg, merica 5—6 din, čebula 2—4 din, česen 5—8 din kg, zelje glava 0.50—3 din, kisló zelje kg 3 din, repa 1 din, 6 komadov zelene paprike 1 din, karijola komad 1—7 din, ohrovt komad 0.50—2 din, hren kg. 8—9 din, zelena komad 0.50—2.50 din, buča 0.50—2 din, paradizniki kg. 4—5 din, šopek peteršilja 0.50—1 din, glavna solata 0.50—1.50 din, endivija 0.25—1 din, kup motovilca, radiča, špinaca, vrtnega korenja in fižola v stročju 1 din, por komad 0.25—1 din, 2—4 komade kolerabe 1 din, luščen grah liter 7—12 din, 2—3 komade edkve 1 din, šopek majorana 0.50—1 din. — **Sadje:** jabolka 3—6 din, hruške 6—8 din,

naših sadovnjakin. Ja jabolka se plačujejo po 3 do 3.50 din in še več. Pri nas so najbolj razširjene mošangari, ki se odlikujejo kot bobovci po svoji trpežnosti. Zato uživajo v mednarodnem svetu velik sloves in stoje na prvem mestu v našem sortimentu. Plačujejo se do 3 din in še več.

Naše sadje je bilo razstavljeno na sadjarski razstavi. Mnogo sadja je bilo tudi iz okolice. Najlepše pa je bilo sadje iz banovinske vinarne in sadjarske šole v Mariboru. Cene so bile zelo visoke in so plačevali za nekatere vrste jabolk tudi 10 din za kg. Sadje je bilo pakovano v ameriških in holandskih zabojih, kar dokazuje velik napredek pri naših sadjarjih.

S 1. novembrom se je za Nemčijo znižala carina pri industrijskih jabolkih. Povpraševanje zanj je precejšnje, zato bodo še cene poskočile.

Do sedaj smo izvozili že okoli 1000 vagonov jabolk iz dravske banovine. Po večini smo jih prodali v Nemčijo, za kar smo dobili okrog 35 milijonov dinarjev. S tem denarjem se bo že malo opomogel naš kmet, ki je še vedno zadolžen. Za izvoz pa jih imamo še nekaj sto vagonov, ki bodo v zvezi z izkupičkom vina, ki izkazuje letos prav zadovoljivo letino, mnogo pripomogli k splošnemu zbolšanju gospodarskega stanja naših kmetovalcev.

Pri kupčiji sadja se je letos vnovič pokazalo, da primanjkuje našim sadjarjem marsikaj. Predvsem jim je potrebno znanje o sortiranju in pakovanju jabolk. Potrebno bi bilo v naših Slovenskih goricah nekaj tozadevnih tečajev, da bi se seznanili ljudje z delom, ki ga nujno morajo opravljati. Pa še nekaj, kar je zelo važno: Odstraniti bi bilo potrebno razne špekulante ali mešetarje bodisi za kupčijo sadja ali vina. Ti ljudje kar tekmujejo med seboj, kdo bo več zaslužil. Večinoma so sami nestrokovnjaki, ki kupčiji več škodijo, kakor koristijo. Povečini nimajo pojma o sadjarstvu. Njim gre samo za obilen dobiček. Dogodilo se je, da so ti ljudje včasih kupili popolnoma nezrelo sadje, kar je bilo v škodo kmetu, kakor tudi slovesu naših jabolk v inozemstvu. Sedaj je to brezvestno početje onemoglo nova uredba o kontroli sadja pri izvozu. Za nas sadjarje velja načelo: **proč s posredniki — mešetarji in nelegalnimi trgovci, ki odtegujejo kmetom zaslužek in ga spravljajo v svoj žep.** Na mesto njih postavimo gospodarske zadrage, ki bodo delale brez egoističnih namenov.

Pri otvritvenem govoru sadjarske razstave je obljubil g. ban vso podporo sadjarstvu. Banska uprava bo nastavila več potrebnih potovalnih učiteljev, ki bodo imeli nalogo poučiti naše podeželske sadjarje o vseh tekočih tozadevnih vprašanjih in s tem smotrno dvigati naše sadjarstvo. Nadalje je bilo zagotovljeno, da bodo morale občine v sadnih krajih postavljati potrebne sušilnice, k čemer bo pomagala tudi banovina, ljudstvo se bo poučevalo o konserviranju sadja in napravljanju sladosa itd. V banovinski proračun se bo vnesla višja postavka za povzdigo sadjarstva, ki je zelo koristna in rentabilna panoga kmetijstva v dravski banovini.

* **Premogovnik v Zagorju se sedaj razširja.** Odkrili so nova ležišča dobrega premoga, mestoma dva do tri metre pod zemljo. Trboveljska premogokopna družba izvršuje sedaj razna velika dela za pridobivanje tega premoga. Odslej bo mogoče zaposliti še večje število delavcev in s tem manjšati bedo v revirju.

Hmeljsko tržišče

Slovenija je z letošnjim hmeljsko letino lahko precej zadovoljna, ker je dobro uspela. Donos je sicer za pričakovanje nekoliko zaostal, ker so kmetovalci računali, da bo ratslina bolj obrodila, vendar so več ali manj z letino zadovoljni. Merodajen za razvoj cen ni toliko pridelek doma, kot v inozemstvu, saj se skoraj ves pridelek Savinjske doline, kjer se v Jugoslaviji prideluje največ hmelja in najboljše kakovosti, izvažajo in je torej za nas skoraj važnejše inozemsko tržišče kot domače.

Z malimi izjemami je hmelj letos v inozemstvu bolj slabo obrodil, vsled česar so bile pri nas takoj v začetku prodaje cene precej visoke. Kot vedno, so tudi tokrat obletavali kmete razni mešetarji in prekupčevalci in jih strašili, naj nikar ne nastavljajo visokih cen, ker bodo le težko

suhe slive 8—12 din, grozdje 5—12 din, celji orehi 10 din, luščeni orehi 26—32 din, kostanj 4—5 din za 1 kg, liter 1.50—2.50 din, pečen kostanj liter 6 din, šipek liter 3 din. — **Zito:** pšenica 1.50—1.75 din, rž 1.50 din, ječmen 1.50 din, koruza 1.25—1.50 din, oves 1 din, proso 1.50 din, ajda 1.25 din, fižol 2—3 din. **Mlečni izdelki:** mleko liter 1.50—2 din, čajno maslo 28—30 din, domači sir 10 din, smetana liter 10 din, surovo maslo kg 24 din, jajca komad 0.75—1.25, konzervirana jajca kom. 1 din. — **Perutnina:** kokoš 18—25 din, par piščancev 20—60 din, gos 30—45 din, puran 30—70 din, raca 15—20 din. — **Krma:** sladko seno kg 0.75—0.80 din, pšenična slama 0.40—0.45 din.

SEJMI

- 20. novembra: Rajhenburg;
- 21. novembra: Soštanj, Podčetrtek, Sv. Jurij ob Taboru;
- 22. novembra: Kamnik, Ormož, Ljutomer, Maribor;
- 23. novembra: Št. Lovrenc na Temnici, Celje, Ptuj, Trbovlje, Slovenska Bistrica;
- 24. novembra: Teharje;
- 25. novembra: Cistercijanski samostan v Stični, Domžale, Dobje, Gradac, Krško, Škofja Loka, Maribor, Guštanj, Lemberg;
- 26. novembra: Brežice, Celje, Trbovlje

Mariborski grad - zakladnica naše preteklosti

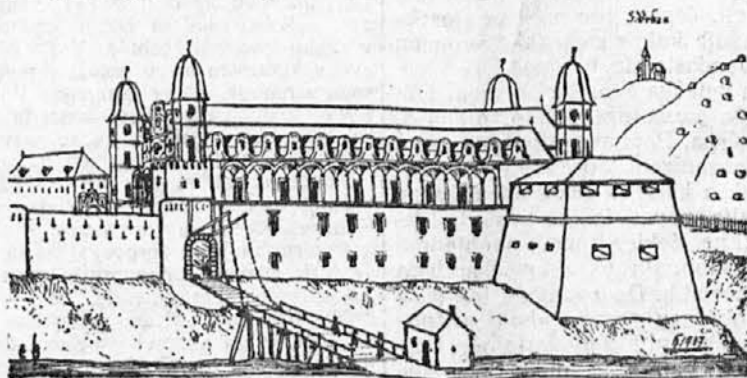
Mariborski muzej dobi v mariborskem gradu dostojen dom - Naloga in pomen prenovljenega muzeja

V decembru se bo odprl prvi del mariborskega muzeja, ki se je preselil v grad. Razumljivo je, da vlada med našo javnostjo za ta veliki kulturni dogodek precejšnje zanimanje. Napotil sem se torej »na lice mesta«, da si zadevo ogledam in s tem zadostim svoji in svojih čitateljev radovednosti.

Skozi vhod, ki vede pod ponosnim levom skozi dvorišče, sem prišel preko starih in zavijanih stopnic v prvo nadstropje, kjer vlada sedaj pravi vrvež. Po lepih parketih hitijo ljudje, ki vsak hip prihajajo, zahtevajo gospoda profesorja, ki mu imajo nekaj edinstvenega nekaj čisto posebnega prodati, za kar bi dobili drugod trikrat več, a se zgolj iz občutka dolžnosti do domačega muzeja in iz pietete do stvari obračajo na gospoda profesorja, ki ima s tem edinstveno priliko, da nabavi za otročjo ceno stvari, brez katerih bi našemu muzeju glavno, zaradi česar se sploh sme imenovati muzej, manjkalo. Od časa do časa prihaja sluga, ki prinaša gospodu profesorju tovarne liste, pošto in bog vedi, kaj še vse. Jaz, ki sem bolj nerovne narave, bi že davno ušel. Toda, kogar so bogovi postavili na tako mesto, so opremili tudi s potrebnimi živci. Sreča, da bo po otvoritvi muzeja zavladal v teh prostorih menda večji mir. Gospod profesor upa, da ta mir le ne bo preveč — stanovit.

Izprehod po gradu.

Gospod profesor prijazno razlaga: Ta prostor je določen za historično topografijo Maribora. Na stenah visijo podobe županov in znaki mestnih sodnikov. V obeh kotih sta dva mestna reliefa, eden sodoben in eden zgodovinski. Potem, ko sem poiskal svoje stanovanje in s tem ugotovil točnost ter so nas med tem kakih šest do sedem krat motili, sva šla v drugo dvorano, v dvorano zgodovinskih osebnosti. Tu v senci starih političnih in kulturnih veljakov bodo tudi seje Muzejskega in Zgodovinskega društva ter razna interna predavanja. Morebiti tudi razstave naših umetnikov — seveda v neprevelikem obsegu. Tretja dvorana nam predstavlja meščansko obrtniško kulturo. Tu stojijo ob zidu lepe stare skrinje, v katerih so naše babice shranjevale svojo balo, potem različne svetilke, votivne podobe, ki dopolnjujejo zbirko pohištva in oblek, izbor kovinastega, večidel kositrnega pri-

bora z lepimi krožniki — človek se ne hote spomni, da bo poldan, in fajanse. Posebno spoštovanje so mi vzbudile blagajne mariborskih cehov s krasnimi kovanimi, litimi, stisnjenimi ključavnicami. Rad bi videl tatu, ki ga ne bi te umetnine tako prevzele, da bi pozabil na svojo obrt. Sicer pa, da odkrito priznam: jaz bi kakih trezni verthajmerici vendarle bolj zaupal kakor estetskemu čutu tatu. Imenitne so tudi stare pipe. Če je človek takole zadevo prižgal, je moral gotovo preje opozoriti požarno brambo, kajti v naglici gasilcev bi se moglo zgoditi, da ga ne bi pustili v miru pokaditi do konca. V naslednjih prostorih že vidimo stremljenje po nivalizaciji kulture, ki jo je prinesla doba potujočih pomočnikov, ki so prinašali k nam že polno »modnega blaga«. Razstavljene so »najnovejše novosti«, ki si jih je naš meščan naročil »naravnost« iz Benek i. dr., kjer »zdaj sploh ne uporabljajo ni-

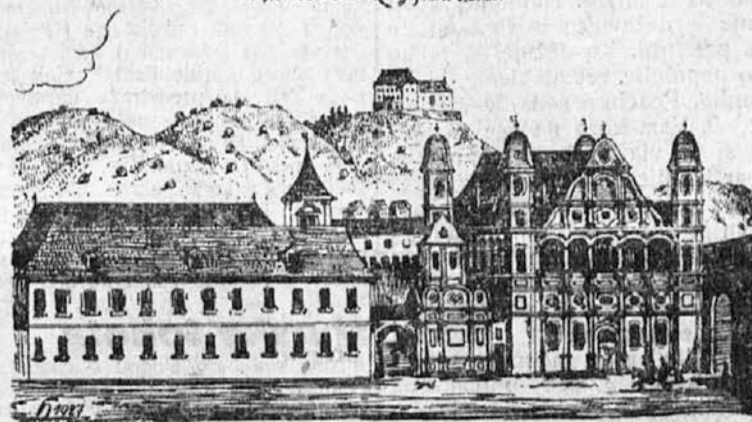
kulturo druge polovice 19. stoletja. Pred posteljo še ležijo moški škornji in čedni ženski čevlji — toda dokaj solidni: mirno si lahko stopil v blato ali vodo, ne da bi jih moral drugi dan zavreči, kakor . . . no da, saj se razumemo . . . Toda plesati se je vendarle dalo v njih. Predstavljal sem si lepo mlado ženo, pa me je zmotil gospod profesor:

»Vse to je le

prerez preko naše kulture

brez olepšav. Tu niso kaki vrhunci dvorjanske kulture, s katero narod ni imel nikakih stikov, kakor jih kažejo po drugih muzejih. Takšni smo pač in takšen je naš provincialni muzej. Brez bahavih in lažljivih okraskov naj bo to slika naše prave dejanske kulture. Zato so prišle v ta muzej samo stvari, ki so ali tukajšnje provenience, torej tu izdelane, ali pa, ki so česar drugega kakor to«. V zadnji sobi je

BVAG
Wie sie in der Stadt zu geführte Land

Kulturna obzoria

PEARL BUCK

Življenjepis letošnje nagrajenke z Nobelovo nagrado.

Letošnjo nagrado za najboljšo literarno delo je dobila Američanka Pearl Buck. Kakor posnemamo, ima imenovana pisateljica prav neobičajno življenje za seboj. L. 1882, baš ko se je njen oče, ki je bil pastor v USA, pripravil na misijonsko potovanje v Kina, se je rodila Pearl. Oče je odložil potovanje za nekaj mesecev in je potem krenila vsa družina na Kitajsko. Tu je ostala vsa družina celih sedemnajst let ter prepotovala mnogo krajev Kitajske. — Ko je Pearl dovršila 17 let, si je zaželela videti svojo domovino in je sama odpotovala v Ameriko. Tu je ostala in hodila v šole. L. 1916 se je vrnila spet na Kitajsko in se je poročila s misijonarjem Johnom Losingom Buckom. Od tedaj sta oba predavala na neki kitajski univerzi. V tej dobi se je udeleževala tudi literarno. — Njeno delo »Dobra zemlja« so v Hollywoodu filmali in film je žel velik uspeh.

Pred nekoliko leti je Pearl Buck definitivno zapustila Kitajsko in se naselila v bližini Newyorka. L. 1934. se je ločila v Reno — mestu, kjer se da najhitreje ločiti — od svojega moža in se uro kasneje poročila z založnikom Richardom Weldgom. Poroka se je vršila v prijateljski harmoniji z ženo založnika, ki je bila velika prijateljica Pearl Buck in ki se je poročila istočasno na novo kakor ona. Para sta si medsebojno čestitala in želela srečno življenje. Pač Amerika . . .

Pearl Buck je doslej izdala nekaj knjig, ki opisujejo življenje ubogih in delavnih Kitajcev. Razen tega piše v različne časopise in revije eseje in članke, ki zastopajo koristi Kitajcev.

Mariborska kulturna kronika PREVARA

Krstna predstava Štandekerjeve »Prevara« je brez dvoma pozitiven dogodek v mariborskem kulturnem življenju. Kljub morebitnim šibkostim, ki jih ima to prvo odrsko delo mladega dramatika, je treba podčrtati, da ima »Prevara« mnogo prednosti pred marsikaterim slovenskim odrskim delom. Njene glavne odlike so močno razgibano dejanje, ki se res do konca stopnjuje in skoro ne pusti gledalcu do sapa, kajti na odru se res vedno nekaj novega zgodi, in pa dovolj dobro poznavanje okolja, iz katerega ta drama nujno vzraste. Da pa je v stvari še precej romantične, posebno v dikciji, ki je čisto precej »gosposka« in patetična, kdo bi to novincu zameril? Štandekerju je — to se vidi na prvi pogled — oder domač in z njim tudi dramska tehnika, čeprav so prežarji v zadnjem dejanju skoro nekako za dramo nedovoljeno presenečenje. Morda bi se dal ta nedostatek s kakim vrtnim prizorom zabrisati. Siže sam erotičen trikot oziroma četverkot na močnem socialnem ozadju je obravnavan dovolj spretno in življensko.

Osebe so — kolikor se da v igri, kjer igralec krije pisatelja in pisatelj igralca, presoditi — žive. Posebno je ugajala dobrohotna in razumevajoča teta Pepa, ki ji je dala Kraljeva toliko krvi, da nam bodo nekateri prizori še dolgo v spominu. Tudi strastno prekipeljavajoča Lonka je živ lik. Starčeva jo je dobro doumela in dopolnila. Nekoliko problematičen, vsekakor pa zelo zanimiv je morda Lemež, ki že zahteva močnega igralca, da zakrije morebitne nedodelanosti v tekstu. P. Kovič se je v tej vlogi, ki mu očitno leži, izkazal. Lemeževo bolešno ženo Trezo je igrala Gorinškova. Če bi igrala bolj preprosto, bi igri pripomogla preko marsikatero premalo realistične scene.

Malčeva režija je bila za to delo morda

malce preromantična. V nekaterih prizorih pa n. pr. gostija v zadnjem dejanju — se je prav razvil in pokazal, da je mojster. Vsekakor je v delu nekaj, kar obljublja. jad.

PREJELI SMO

»Popotnik« (št. 1—2). Časopis za sodobno pedagogiko. S to številko stopa časopis v 60. leto. A. Žerjav prinaša članek »Pogled v preteklost«, v katerem obravnava probleme v preteklosti ter govori o urednikih in sodruških časopisa. K. Ozvald je prispeval članek »Dvajset let slovenske pedagogike v Jugoslaviji«, dr. Stanko Gogala pa »Psihologija in filozofija pri Slovincih od l. 1918 do 1938«, v katerem nas seznanja z važnejšimi psihološkimi in filozofskimi deli v 20. letih. Slede članki Josipa Dolgana o »Obnovi vaške šole pri Slovincih od l. 1918 do 1938«, E. Vranca o »Šolskem razredu v preteklosti, sedanjosti in bodočnosti«, Josipa Ribičiča o »Slovenskem mladinskem slovstvu v poveljni dobi«, Martin Mencej objavlja sestavek »Razvoj šolstva za duševno zaostalo in defektno dečo pri Slovincih od 1918 do 1938« s številnimi statistikami. V rubrikah za šolsko delo, Govorilnica, Razgled, Knjige, časopisi in učila je več zanimivih manjših notic.

»Roditeljski list« (št. 3). Znani pedagog dr. F. Zgeč opisuje v članku »Naše igre« novo igro: rudnik. G. Šilih nadaljuje svoj članek o otroških napaakah ter opisuje sladkosnednost in izbirčnost, Hinko Družovič prinaša zanimiv članek o glasbeni nadarjenosti, Dr. F. Crnek nam poukaže na nekaterih primerih v svojem članku »Od rodu do rodu« nepravilno vzgojo vaških otrok. A. N. prinaša članek »Otroška laž«, A. Do. »Je pač križ, če učence ne zna prodati in učitelj ne kunite«, dr. Vlado Schmidt je končal članek »Poklic in zdravje«. List zaključujejo vzgojni in zdravstveni nasveti, knjižna in društvena poročila.

»Misel in delo« (št. 10—11). B. Borko v »Odhodu dr. Eduarda Beneša« govori o zadnjih dogodkih. Lavo Čermelj je ob

nameščena spalnica, ki nam predstavlja tu vršile svojo funkcijo, ki so jih tu uporabljali.

Pomen muzeja

je trojen«, je nadaljeval, »1. so muzejski predmeti ponazorili teh dokumentov, ki so le opis dogodkov, oz. kulturnega stanja; 2. muzej je organsko dopolnilo študijski knjižnici; 3. dopolnjuje muzej celotno šolsko vzgojo in pouk. Prirodopisci, zgodovinarji, literarni zgodovinarji, pa tudi učitelji verouka imajo v muzeju možnosti za nazorni pouk, posebno danes, ko so zbirke po šolah tako slabo opremljene.

Naloga muzeja

pa je, da budi med prebivalstvom domačinsko zavest, dviga in vzdržuje kulturno raven javnega mišljenja v zvezi z lastno preteklostjo in daje pobude umetnikom in obrtnikom za ustvarjanje.

Med tem, ko naglo pišem, kar gospod profesor razlaga, se na tistem spominjam časov, ko sem prav tako kakor sedaj pisal profesorjevo razlago, le s to razliko, da mi tega do prihodnjic ni več treba znati, ampak da smem tokrat celo jaz sam vpraševati. Hitro se poslužim te svoje pravice. Je le prijetno, če je človek novinar!

»Kedaj in kje so prišli na misel, da se vseli mariborski muzej v grad?«

»To je bilo že v zraku, že dolgo. Spomnili pa so se na to različni ljudje precej istočasno«, odgovarja gospod profesor, toda meni se vse to zdi kakor skromnost.

»In kedaj bodo celotni muzej odprli?«

»Prvi del, ta, ki sta ga videli, se odpre že v decembru. Ostalo pa bo sledilo po vrsti: meščanska zbirka, numizmatika, orožje, cerkvena umetnost, izkopanine, prirodopisna in etnografska zbirka in nazadnje 1941. arhiv.«

»In zasluge?«

Kdo ima največ zaslug, da je prišlo do te vselitve?«

»Tu je treba zabeležiti dve imeni: dr. Lipold, ki je kot župan grad v imenu mestne občine kupil, in dr. Juvan, ki je spraval akcijo, da dobi muzej svoj primeren prostor, v tek. Obema morajo biti Mariborčani hvaležni, kajti, kaj je muzej za Maribor in njegovo okolico, se bo spoznalo šele čez nekaj let. Tedaj se bo izkazalo, da niso imeli prav tisti, ki so deloma v svojem defetizmu in strahu pred dogodki, ki nas utegnejo presenetiti, deloma pa v šovinizmu, ki je videl v tem proslavljanje naših starih gospodarjev, tej misli nasprotovati. Grad je stal sredi naše slovenske pokrajine, bil je javna zgradba, ki so jo postavili stari gospodarji z rokami Slovencev in z žulji tukajšnjega prebivalstva. jad.

priliki razstave slovenske knjige prinesel članek »Naša knjiga in revija v Julijski krajini«. Zanimiv je članek dr. ing. C. Nagodeta: »Naše glavne komunikacije in mednarodni tranzit« s statistikami in zemljevidi. Dr. B. Verčon v Obzorniku razlaga »Monakovske metode«. List zaključuje notranjepolitični pregled in pa razna poročila.

»Zvonček« (št. 9). Novemberska številka prinaša več pesmi, in sicer Frana Bradača »Večer«, Iva Peruzzija »Naša Asta«, in sicer »Uspavanka«, »Asta na morju«, »Asta piše igro« in »Astin tednik«, L. Zupanc je prispeval leposlovni članek »Vražji rep«, F. Čiček nadaljuje svoje delo »Mihec Pikec«. Slede več manjših zanimivih člankov in novic.

»Mladi Prekmurec« (št. 1—2). »V novem času« pravi Ferdo Godina, urednik lista: »Naš list bo skušal biti še naprej ogledalo generacije, ki dorašča in ki stopa v aktivno življenje. Edino merilo nam bo človek, to zopet poudarjamo«. France Vodnik govori o Mišku Kranjcu in njegovih delih. Ivan Ločin je prispeval leposlovni članek »Samo lep spomin«, Fred Kališ pesem »Vabilo«, Igor Torkar pesem »Zima«, Vran »Valeta 1937«, Miško Kranjec o »Dvajsetletnici kulturnega razvoja v Prekmurju«, slede sestavki Franja Gumilarja »Plemiči v Prekmurju«, Frana Trdka »Doprinos k socialni strukturi Prekmurja« s statistikami, pesem Murčiča Frana »Pusto polje«, poročilo Janka Liška o razstavi slikarja Jakoba, prekmurskega domačina. V rubriki Paberki je več domačih in tujih kratkih poročil.

Zmotnje in zmešnjave

Ali bi vas kdo usmrtil, kaj bi vi k temu rekli.

Mi ne potrebujemo nobenih solz za našimi mrtvimi, samo eno željo imamo: da jih ne ubijate.

Anton ni izpregovoril niti besedice. »Ali je to vaša poslednja beseda, Anton?« ga je vprašal nasprotnik.

Rodila se je v Granadi, na vrtu, sredi potresa.

Za ženo in dom

Naša kmečka žena

Kmetica je zjutraj prva na nogah in leže zvečer zadnja k počitku. Njeno življenje je sam delavnik. Ona ne sme poznati utrujenosti, ona ne pozna počitka. Poleti vstane, ko se pojavlja prva zarja na obzorju, pozimi pa nekaj ur pred njo. Njeni izmučeni udje si niso izpočili, še boleč od prejšnjega dne se vržejo na novo delo. Je kakor ura, ki jo neprestano navijamo in silimo k delavnosti, dokler nekega dne ne počijo prožno pero in se ustavi njeno zvesto delo. Kmečko ženo silijo k delavnosti zemlja in ljubezen do nje. Zemlja je neizprosna. Le skrbno in pravočasno obdelana vrže obilen sad, iz katerega črpa kmet vse, kar rabi za življenje. Brez dela zanj ni jela.

Čim se kmečko dekle poroči na kličkaj obširno kmetijo, je za njo konec svobode in slehne lahkomišelnosti. Prične se za njo trdo življenje. V pravem pomenu besede mora podpirati tri vogale pri hiši, če hoče dobro voditi kmetijo. S tem ni rečeno, da je gospodar pri hiši ničla. Nikakor, saj tudi njegovo življenje je trpljenja polna pot in prisiljen je, da naloži ženi na ramena skoraj večje breme, nego ga ona zmora. Hlapce in dekle si lahko omislijo dandanes le res velike in dobro stoječe kmetije. Srednji kmet mora garati sam, posebno še, če ima posestvo zadolženo ali pa mora izplačati še brate ali sestre. Danes mora v oddaljeni gozd, jutri po kupčijskih potih, pojutrnjem zopet kdo ve kam, a vsa teža gospodarskega dela pade na gospodinjico. Tu so svinje in svinj-

ski hlev, tam goveja živina in goveji hlev, kokoši, njuje, raztresene po vseh koncih fare, vinograd na strmem bregu, a doma navadno večje število otrok, ki dajo tudi kmečki materi, čeprav jim mati ne posveča toliko pažnje kakor meščanka svojemu miljenčku, vendarle dosti posla.

Premnoga kmečka žena se ob vsem tem naporu, ki ga sama pra voljno prenaša, prezgodaj izčrpa. Pogosto odpovedo noge ali notranji organizem. Zdravniki so oddaljeni in dragi, a kmetica nima niti časa za nje. Dela dalje, zavedajoč se svoje bolezni ali pa tudi ne, dokler ji moči popolnoma ne opešajo. Mnogokrat se kmečka žena pokvari ob porodih. Do zadnjega trenutka težko dela, ob času poroda nima niti potrebne postrežbe, niti odgovarjajoče hrane, a v postelji ostane le toliko časa, koliko je nujno potrebno, ker kliče jo delo ter nervozni in zbegani pogledi gospodarja, ki sicer mogoče razume, da bi gospodinja morala mirovati, a si brez nje ne zna in ne more pomagati.

In vendar, če opazujemo našo kmetico ali z njo govorimo, bomo redkokedaj opazili pri njej nezadovoljstvo. Le tu in tam bo potožila, da je mnogo, mnogo dela, a nikdar ne bo potožila, da trpi in se slabo počuti. Neizčrpana je njena volja do dela. Koliko več spoštovanja gre takšni kmečki ženi: v primeri z onim ženskim svetom, ki je sicer spoštovan, a bi se morali šele vprašati zakaj. Bilo bi potrebno, da se naši kmečki ženi posveti malo več pažnje in spoštovanja.

Kmečka mati in učenec

Priznati je treba, da bi kmečka mati morala imeti sto rok, če bi hotela poleg vseh neštevilnih opravkov držati v redu še kopico otrok. Nihče niti ne pričakuje, niti ne zahteva, da bi kmetica svojega otroka neprestano milovala in negovala ter ga ves ljubi dan preoblačila in nadzorovala. Njegov čas tega ne dopušča. Toda nekaj vendarle pričakujemo od nje, namreč, da bo vsaj v glavnem pomenu besede gledala nasnago svojih otrok, že z ozirom na znani pregovor, ki pravi, da je snaga pol zdravja. Vsi vemo, da kjer ni snage, se rada golazen redi, v laseh, kakor v obleki. Ta golazen pa ni neprijetna samo njemu lastniku, temveč tudi okolici, v kateri mora lastnik golazni živeti.

Kmečki otroci obiskujejo šole, v katerih so navadno strpani v pretesne učilnice. Petdeset do sto otrok mora stlačiti učitelj v nekaj bornih klopi, in če vstopimo v tak razred, dobimo vtis, da smo pogledali v škafijo sardin. Učenec sedi pri učencu, da je onemogočeno vsako kretanje in pogosto seveda tudi pisanje in risanje. Če postane sedaj tak prenapolnjen razred mahoma skoz in skoz ušiv, kdo je temu kriv? Brezdomno one matere, ki pošiljajo z golaznjivo obložene otroke v šolo. Uši se vsled neprestanega dotika otrok naglo razplode, nastanejo pritožbe, zmede in prepripi, in kdo je nazadnje vsemu kriv? Učitelj. Je mar učitelj postavljen v šolo, da bo otrokom uši lovil, glave pral in gnide zatiral. Dovolj dragocene časa in zlatih besed izgubi z navajanjem k snagi, z lastnoročnimi pregledi glav in obleke, a da bi golazen tudi lastnoročno zatiral, tega vendar nihče od njega ne more zahtevati. Na drugi strani pa zopet ne more ugoditi želji vseh onih mater, ki prihajajo s prošnjami, da bi njene otroke premeštil k neušivim učencem. Saj vendar ne more dati vsakemu otroku svoje klopi. Pa se znajde tako človekoljubna mati, ki gre k oblasti in se pritoži, da učitelj v svojem razredu nesnago goji, kakor da bi namesto zlatih naukov med svoje učence uši sejal. V takih razmerah mora priti učitelj do spoznanja, da je težko biti človek, posebno pa še učitelj.

Torej drage matere, prizadete in nepri-zadete, edino na vas je ležede, da se golazen iz prenapolnjenih kmečkih učilnic odpravi. Vsaka mati naj po pouku žrtvuje nekaj časa svojemu otroku. Pregleda mu naj perilo, obleko in lase, če ni morda v njih kaj živega. Uš ni konj, niti kuga, in z lahkoto jo zatremo, če se le malo spoprijaznimo z besedo s n a g a. Če bo vsaka mati dnevno pregledala svojega otroka, mu pogosto umila glavo in lase ter pravočasno menjala perilo in oprala obleko, bo kmalu ta nadlega odpravljena. Prihajali bodo v šolo le čisti otroci, in ker iz nič nič nastati ne more, se torej tudi uš ne bo mogla zarediti. Otroci pa bodo poleg tako skrbnih mater dobili sami smisel za snago in bodo za to dobroto pozneje svojim materam hvaležni. Torej, z dobro voljo na delo!

ŠIRITE „EDINOST“

Kako si ohranimo lepoto

Navajamo nekaj domačih sredstev, ki temeljijo na starih izkušnjah. Pravijo, da pomagajo — seveda pa je treba vztrajati. Lice si umivajte po možnosti s postano vodo, nikdar ne z mrzlo. Najboljša voda za negovanje je deževnica in to si lahko prav vsaka preskrbi. Ko dežuje, si lahko z deževnico napolnite več steklenic, ki jih potem shranite. Posebno sedaj v mrzlem času pazite, da vam koža na lice ne razpoka, zato si še vlažno kožo namažite najprej s par kapljicami citronovega soka in potem še s glicerinom, ali pa s citronovim sokom in par kapljicami mleka, ali pa s pomarančnim sokom in glicerinom, kar imate pač pri roki. Mrazu so izpostavljene tudi roke, zato jih po umivanju namažite z zmesjo meda in glicerina. Zmes si pripravite na ta način, da segrevate ločeno glicerino in med, potem pa zmešate. Čudile se boste, kako kmalu vam bo koža postala mehka in voljna. Zapomnite si tudi, da morate glicerino ali pa kreme, v katerih je glicerino, namazati vedno na vlažno kožo. Tudi koža na nogah rada pozimi razpoka, posebno tistim, ki nosijo tanke nogavice, zato si noge zvečer temeljito operite v vroči vodi in potem namažite z mandljevim oljem. Koža bo olje vpila in postala mehka. Ako ste zelo utrujene, umivajte si obraz vsako jutro in vsak večer z laneno vodo, v ta namen kuhajte laneno seme četr štiri ure v vodi. Mehko kožo dobite tudi, če si lice namažete s pomarančnim sokom, zmešanim s kolonjsko vodo in s prekuhanjo vodo. Sedaj pozimi radi tudi pečejo oči, ker delamo večinoma pri svetilki, zato si večkrat izpirajte oči z mlačnim kamiličnim čajem, ki ga imate gofovo vedno pri roki.

KUHINJA

Ocvrti svinjski jezik. Kuhaj prav do mehkega 2 sveža svinjska jezika v slani vodi, kateri si pridelala vso jušno zelenjavo. Potegni kožo z jezikov, zreži ju na poševne rezine, ki jih poyaljaj v moki, raztepenem jajcu in drobtinah in jih ocvrni na masti. Serviraj jezike s kakršno koli solato. Juho, v kateri sta se jezika kuhala, porabi za smetanovo čorbo, ali zelenjarno juho.

Ocvirkovo pecivo. Četr štiri kilograma ocvirkov od svinjske masti drobno sesekljaj, primešaj 30 do 35 dkg pšenične moke, 15 dkg sladkorja, poldruge jajce — polovico jajca pa porabiš za mazanje povrhu — nekoliko cimeta in nastrganega limonovega olupka, 2—3 žlice sladke ali kisle smetane, mleka ali belega vina ter ščepe soli; zgneti v testo, ki naj počiva pol ure na hladu. Ako bi bilo testo premeško, dodaj še malo moke. Razvaljaj ga za nožev rob debelo, izreži kolačke ali kifeljčke, ki jih složi na pekač, pomaži z raztepenim jajcem in speci zlatorumeno v pečici. Polovico kolačkov ali kifeljčev namaži z marmelado in tistini po dva in dva skupaj. Ako daš pečico gorko na mizo, pa ga lahko posipaš na obeh straneh samo s sladkorjem.

Slano pecivo. Zgneti v precej trdo testo 20 dkg moke, 12 dkg kuhanega, nastrganega krompirja, 12 dkg presnega masla, celo jajce in ščepe soli. Razvaljaj potem, ko je testo počivalo pol ure, prereži testo na dva enaka dela. položi ju na pekač, posipan z moko. En del pomaži z jajcem in potresi s soljo, drugega pa pusti praznega. Speci pecivo zlatorumeno. Ko se ohladi, namaži prazni del s presnim mas-

lom in položi nanj s soljo posipani del tako, da bo sol na vrhni strani; potem razreži na štirioglate koščke.

Zeljate klobasice. Kuhaj v slani vodi 10 minut 12 vejih zeljnatih listov, katerim si nekoliko porezala rebra. Kuhane liste stresi na rešetko, da se odcede, in jih nadevaj s sledečim nadevom: zmešaj prav dobro jajce, 1/8 kg napol praženega riža, dve žlici drobno zrezanega kuhanega ali pečenega mesa (po možnosti košček šunke), velik ščepe popra, nekoliko soli in žličico drobno zrezane, v masti precvrte čebule. Vsak nadevan list zvij v klobasico in ga položi v pomazano posodo drugega poleg drugega. Polij te klobasice z žlico razbeljene masti in jih postavi za četr štiri ure v pečico, da se zarumene. Postavi jih kot samostojno jed na mizo.

Zapečen krompirjev pire. Olupi 8—10 krompirjev, jih operi in skuhaj v slani vodi. Kuhane odcedi in jih dobro stlači. Prideni krompirju za jajce surovega masla, nekaj žlic vročega mleka, ščepe popra in eden rumenjak. Ko si vse dobro zmešala, naloži krompir v obliki hrička v skledo, pomazano s surovim maslom, in ga postavi v pečico, da se nekoliko zapeče. Krompir postavi s kislasto ali drugo omako na mizo.

Zelje v solati s slanino. Zeljnati glavi odtrgaj posamezne listke, izreži stebelca, zvij po dva lista trdno skupaj in jih nareži v kolikor mogoče tanke rezance. Stresi jih v skledo, osoli in potresi s kumno. V kozo nareži svežo ali prekajano slanino in jo razgrej, v razgreto prilij kisa in pusti, da prevre. Potem jo zlij na pripravljeno solato, premešaj, odlij tekočino in zopet prevri ter zlij na solato.

Dopisi „Edinosti“

Pohorje: Zabava! - Kozjak: Narodna dolžnost!

»Pohorski dan« v Mariboru — uprizorjen ob času zlasti za nas obmejne Slovence važnih dogodkov — je bil poleg svojih priznanja vrednih zanimivosti tudi rešen opomin, da se odslej bolj ko dotlej stvarno zavedamo o važnosti Pohorja in Kozjaka. Ljubiti bi ju morali oba enako! Usoda, ki že nad tisočletje tam od severa riše in piše zgodovino posebno nam obmejnemu Slovincem, vzbuja zlasti sedaj spomin nazaj na 20 let . . . spomin, s kakim trudom in žrtvami smo si komaj rešili vsaj večino Kobanskega in le gofovi del tudi radejskega Kozjaka. Ta svojčas ves naš (slovenski) zdaj le še v odkrhanem obsegu pridobilni Kozjak je postal kot naša državna predstraža narodno obmejni čuvár tudi za celo našo severno mejo. Zato pa: kakor je za vsakega vojskovodjo prva skrb njegova predstraža, tako bi morala biti tudi naša glavna skrb obrnjena na naš Kozjak! Tako bi moralo biti! Pa ni! Ze deset let je, odkar je ravno Kozjak postal pastorek tuji za oficijelno naše planinstvo. Kakor bi nasproti Pohorja sploh ne bilo več tudi Koz-

PRAKTICNI NASVETI

Izvrstno čistilno sredstvo. Zmešaj pol kilograma krede in pol kilograma v prah zdrobljenega plovcva (Bimsstein) in hrani to na suhem v pločevinasti zaklopnici ali v kozarcu, kakršnega uporabljajo za sadje. Ta mešanica lepo oznaši štedilnikovo ploščo, kopalne kadi, vse pločevinaste posode, nože, vilice in tudi aluminijasto ter bakreno posodo. Uporabljalj kar suh prah.

Zivila, ki so zadelnela in so dobila vonj po plesnivosti, izpostavi solincu in zraku in jih večkrat premešaj, pa bodo zopet dobra in okusna. To velja zlasti za ješprenček, fižol, grah, riž, zdrob, kašo, posušeno sadje in suho zelenjavo. Vendar pomni, da je vedno bolje pravočasno preprečiti, kakor potem popravljati. Zato hrani vsa ta in podobna živila na zraku in na suhem mestu ter jih včasih tudi pretresi v drugo posodo, oziroma vrečo.

Preostali beljaki. Včasih nam ostane od sladice več beljakov. Ker smo jih že nekaj porabili, ne vemo, koliko je še preostalih beljakov, kar otežuje prirejanje sladice iz beljakov, kjer je treba natančne mere. V resnici račun ni težak, kakor hitro vemo, da da pet srednje-velikih jajc eno osmino litra jajčne beljakovine; ena osmina litra rumenjakov pa je dobro merjeno 9, slabo merjeno 8 jajčnih rumenjakov. Ena osmina litra jajec-beljakov in rumenjakov skupaj pa je natančno toliko kakor tri jajca.

Dno lonca pred uporabo vsakokrat namaži na vnanji strani z oljem; saje se ne primejo potem tako zelo oz jih hitreje odstraniš.

jaka, se vse osredotočuje edinole na Pohorju. Le semtertja se zateče na Kozjak kak posamezni slovenski planinec, še bolj redko pa tudi kakšna slovenska družba ali društvo. Ali je potem še čudno, če se Kozjačanov, zlasti pa nam bližnjih Kobancev čimdalje bolj loteva občutek, kakor da smo že odrekli Kozjaku na ljubo onim tam, ki ga radi obiskujejo že kot svojo zopetno narodnointeresno posest. Napravimo konec vsaj temu — pred tuji že preočitemu — našemu narodnemu grehu! Konec, zdaj ob 20. letnici nam vrnjena našega Kozjaka! Zdjaj še ni prepozno. Saj prvoščimo našim Pohorcem blagoslovljeni sad tujskega prometa. Ampak pomislimo, da niti ni gospodarsko, še manj pa narodno bratsko, če dajemo le enemu vse, drugemu — v našem obstojnem interesu še bolj potrebnemu pa toliko kot — nič! Drzimo se odslej gesla ozir. odločnega sklepa: na Pohorje nas vabi naša osebna zabava, toda na naš obmejni Kozjak nas ob 12. uri kliče naša skupna narodna dolžnost!

Murska sobota

Novo kino. Po sklepu občinske uprave bo »Zimski vrt« v gradu preurejen v moderno kino-dvorano, ki Soboti v zadnjem času posebno primanjkuje. Tozadnevna dela so že v polnem teku; v doglednem času (najbrže okrog Božiča t. l.) je pričakovati prvo predstavo. Ob tem bi bilo želeli, da bi »Grajski kino« posvečal več pažnje kvalitetnim češkim in francoskim filmom, ki včasih v mnogočem odtehtajo druge, našopirjene filme.

Sezonski delavci s prekmurskih vasi se v zadnjih jesenskih dneh trumoma vračajo po končanem delu v svoje domove. — Tudi oni iz Francije in Nemčije tu in tam v presledku prihajajo nazaj.

St. Peter v Sav. dol.

Tukajšnje Sokolsko društvo se pripravlja za igro »Gospa ministrica« in jo bo uprizorilo v nedeljo, 27. novembra v Sokolskem domu. Vse vloge so dobro razdeljene in je upati, da bo odigrana v zadovoljstvo publike.

Št. Jurij ob j. ž.

Trg Št. Jurij dobi vodovod. Pred kratkim so se pričela prva gradbena dela vodovoda za trg Št. Jurij ob j. žel. Pod vodstvom inž. Bidovca, ki je zaposlen pri kr. banski upravi na hidrotehničnem oddelku, so začeli zajemati vrelce. Nastale pa so takoj prve ovire. Ugotovilo se je namreč, da množina vode ni dovolj velika, poleg tega pa je včasih tudi kalna, zlasti v deževnem vremenu. Vsi ti nedostatki se bodo seveda odpravili in je upati, da bomo dobili v najkrajšem času prepotrebni vodovod, za katerega se dajemo že mnogo let po vojni. Z vodovodom se bo dvignil pri nas tujski promet, kar bo v splošno korist tržanov.

Sprememba pri tukajšnji kmetijski šoli. Strokovni učitelj g. Franjo Vardjan na kmetijski šoli v Št. Juriju ob j. žel. je premeščen po odloku kr. banske uprave v Krško, kjer bo prevzel posle sreskega kmetijskega referenta. G. Vardjan je znan daleč naokoli kot izboren sadjarski strokovnjak, ki ima mnogo zaslug, da se je dvignilo naše sadjarstvo na sedanjo raven. Poznaj ga skoraj vse podružnice za sadjarstvo, kjer je nešteto predaval o vseh sadjarskih vprašanjih. Sam se je mnogo zanimal za strokovno izpopolnitev ter je v ta namen proučeval sadjarstvo v Nemčiji, Madžarskem, CSR, Švici, Italiji itd.

Raihenburg

Škoda zaradi slinavke in partijeve. Po naših okoliških vaseh se je v poslednjem času precej razvila slinavka in parkijeveka, ki je napravila precej škode po naših hlevih. Posebno veliko škodo je napravila v okolici Sv. Petra pod Sv. gorami.

Radeče

Občinski Martinov sejem. Pretekli ponedeljek je bil pri nas običajni občinski Martinov sejem, ki je bil izredno dobro obiskan. Prignane je bilo okoli 300 glay živine, ki so jo postavili še na staro živinjsko sejmišče poleg Vrancarjeve hiše. — Letošnjo pomlad je bil kupljen prostor za radeškim sodiščem, ki naj bi služil kot novo živinjsko in svinjsko sejmišče. Temu so nekateri ugovarjali in napravili celo pritožbo, ki je sedaj na kr. banski upravi. Rečeno je bilo, da bo poleg živinjskega sejma tudi prašičji, kar je tudi nujno potrebno. Naši kmetovalci morajo namreč hoditi po prašiče še vedno v Sevnico ali v Krško, kar je zamudno. Zato bi bil že čas, da se vprašanje novega živinjskega in prašičjega sejma reši v prid naših živinorejcev. — Martinov sejem je bil kot rečeno zelo dobro obiskan. Kramarji so pripeljali svoje prodajno blago iz bližnjih in daljnih krajev ter ga razstavili sredi trga. Kupčije so bile razmeroma dobre. Trgovci so se le pritoževali, da ni šlo v denar zimsko blago, za kar pripisujejo krivdo — lepemu sončnemu vremenu. Živila se je zelo pocenila. Lepi voli so se prodajali po 4 din, bili so pa tudi še cenejši. Krave in tele pa kar po čez. Tudi perutnine je bilo zelo veliko. Pripeljali so jo Bosanci. Purice so bile po 35 do 40 din komad, purmani od 40, kure pa od 20.— din navzgor.

Zidani most

Pocenitev mesa. Odkar je izdalo sresko načelstvo v Laškem odlok, se je pri nas pocenilo meso. Goveje se dobi pri g. Juvančiču po 10.— din kg, telečje pa po 12.— din kg. Vsi, zlasti železničarji pozdravljajo pocenitev mesa, saj je to važen del njihove prehrane. Zeleli bi, da bi se tudi pocenilo meso v Radečah, kamor je tudi prišel odlok sreskega načelstva glede pocenitve, a imamo goveje meso žal še vedno po 12.— din. V kratkem pride v Radeče neki mesar iz Ljubljane. Pretekli terek si je že delal mesnico sredi mesta. Gotovo se bo pa sedaj po prihodu novega mesarja v Radeče meso pocenilo, kar že vsi tako težko pričakujemo.

Martinova nedelja je bila izredno lepa. Sončno vreme je privabilo nešteto izletnikov, ki so pohiteli v razne vinorodne kraje. Zidanice so zopet po kratkem presledku oživele zlasti na Dolenskem, kjer so ljubitelji cvička jemali slovo od — mošta. Na Martinovo se šele namreč krsti vino in dobi ime cviček, ki je letos izredno dober. Cena je od 4 do 4.50 din za liter na debelo, najboljši pa je po 5.— din. ki pa mora biti že z Gádove peč.

Hotel Juvančič prenovljen. Hotelir Franc Juvančič je dal pred kratkim prenoviti svoj hotel od zunaj. Vsa dela so povečini že končana, tako, da ima hotel prav prikupno lice; že od daleč.

Zamenjava nepremičnin med posestniki v Nemčiji in Jugoslaviji!

obzrite se na

TRIGLAV realitetni biroMARIBOR, Aleksandrova 12
Telefon 25-34**Legalni prenos imovine**

raznih blokiranih dobroimetij, vrednostnih papirjev, itd.

iz Nemčije v Jugoslavijo!

Prijavite se (samo jugoslov. državljani!) nemudoma na

EKONOMIST D. Z. O. Z. MARIBOR Aleksandrova c. 12

TELEFON 25-34

Financiranje in naložbo kapitala

obavi strokovno in uspešno

ekonomsko-komercijalni biro**Lepe tiskovine**

izvršuje ukusno, solidno in po ceni

Mariborska tiskarna

MARIBOR, KOPALIŠKA ULICA 6

TEL. 25-67 25-68, 25-69

Srečke

državne razredne loterije

Hranilne knjižice

raznih denarnih zavodov

Valute

vseh držav

Vrednostne papirje

akcije, obligacije, srečke itd.

kulantno kupuje in prodaja:

Bančno kom. zavod, Maribor, Aleksandrova cesta 40

V a pojasnila brezplačno

2984

Inkasno

menic, čekov, faktur in drugih tudi dubioznih terjatev

Posoila

posestnikom

Naložbe kapitala

v obliki posojil na realitete, z vknjižbo na I. mesto, maksimalnimi obrestmi, kakor tudi v industrijo in trgovino

Finansiranja in družabništva

vestno izvršuje:

NOVO! Generalno zastopstvo za Jugoslavijo NOVO!
največjih italijanskih tvornic harmonik**„ELETTRA“ - Castelfidardo**

Italijanska produkcija slovi po celém svetu. Harmonike so glasovno, po obliki in izredni izdelavi nenadkriljive. Zahtevajte brezplačno predvajanje in cenike in prepričajte se pred nakupom o posebnostih italijanskih harmonik.

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo V. Weixl in sinova
Maribor, Jurčičeva ul. 8, telefon 26-18**Kupujte**

pri trdkah ki oglašujejo v „EDINOSTI“!

Šiviljam

se priporoča pri

raznovrstno svilo po ceni po 8, 10, 12 din meter

I. Trpin-u

Maribor, Vetrinjska ul. 15

Pasta**FOX****Kvalitetno čistilo za čevlje in usnje iz najfinejših voskov in originalnega francoskega balzam terpentina**

Zahtevajte in uporabljajte samo FOX-kremo

Dobi se v vsaki boljši trgovini

Oglasi v „EDINOSTI“ posredujejo med mestom in deželo!

AUGUST GAILIT:

Potepuhovi letni časi

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil MARIJAN FUCHS

13

Ptice so izčrpane ždele v goščavi, lo-
več s pol odprtimi rumenimi kljuni razbe-
ljen zrak. Tu in tam je žejno začivkal
ptiček, zažvrgolela nemirna vodna ko-
koška, vzletela iz razžganega močvirja
kričeča sloka. Nekje daleč v gozdu je
bilo slišati kukavičje klice; omamljena
od solnca in močnega vonja po smoli je
počivala in srkala zrak. Včasih je pogum-
no začela in iz njenega kluna je spolzel
prvi del pesmi — kuk —, drugi »kuk« pa
je izostal.

Ko je prišel večer, je bil zrak poln
gutenkega dima in prahu. Voda v jezeru
je pobledele in bila brez barve. Zahaja-
joče solnce je sijalo rjasto rjavo. Po ne-
kaj hipih kalnega žarenja je izginilo za
gozdovi, vendar pa luč še dolgo ni ugas-
nila. Daljni oboki neba so se rožnato
blesketali, posamezni oblaki so pluli pod
njimi kakor jadralci. Na obrobku neba
se je pojavil bakreno rjav mesec, ki je
kmalu pobledele in hitro zašel. Nebo se
je razsvetlilo in oznanjalo prihajajoči
dan.

Noči so bile kratke kakor tren oči,
mlečno blede, dušeče vroče, polne vonja
po detelji, smoli in cvetju. Ne rose ne
megle ni bilo, le tu in tam se je dvignil
iz mlak droben oblak in se razpršil hi-
tro ko dim iz puške.

Začel se je nov dan, še soparnejši ko
prejšnji. Nič se ni ganilo, le srebrni li-
stiči pepelnate vrbe so trepetali v strahu
pred dvigajočim se solncem. Drevesni
ptič je začivkal, potem pa je tudi on iz-
ginil v sencah močvar.

Toomas Nipernaadi je ostavil za seboj

terikeške gozdove. Pot je padala strmo
navzdol. Pred njim so ležala široka maar-
laška močvirja. Na desni strani je iz ja-
nihanskih gozdov šumeče lil široki potok
Kaava v barje.

Ob slapu je stala prevoznikova hišica.
Z drugega brega se je lesketala rdeča
streha krčme kakor svetel stolp.

Nenaden sunek vetra je udaril v Niper-
naadijeva prsa. Veter je zacvilil kakor
pes. Dvakrat, trikrat. Drevje in grmovje
je začelo ostro vršeti, cestni prah je le-
tel v vrtinčastih stebrih proti mlakam.
Gozd je trepetal. Najprej komaj opazno
v svoji nevidni sredini, v srcu, potem pa
je začel pošumevati in valovati. Vrhovi
borovcev so se zvijali kakor trstičje. On-
stran močvirij se je dvignil ogljeno črn
oblak. Kakor grozeča stena se je dvigal
iz zemlje.

Rasel je naglo, enakomerno. Ob robo-
vih je bil svetel in sijoč. Ze se je čulo
daljno grmenje in plašno donenje, kakor
da bi bilo zaprto za debelimi, obloženimi
vrati.

Mož je zavzet obstal.

Oblak je delil v višinah krajino na dva
neenaka dela. Pod temnim zidom je bilo
vse črno ko gavrnanje perje, kakor da bi
se bila zavalila čez poljane zimska noč.
Gozdovi, polja in človeški domovi so iz-
ginili kakor v breznu. Povsod drugod pa
je še vse sijalo in bleščalo. Solnce je ob-
sevalo mlake in livade, in žolti stebri
prahu so veselo plesali drug za drugim v
močvirje.

Veter je molčal in tiho, napeto prisluskoval. Gozdovi so v dalji ječali in stali

v tesnobnem pričakovanju vzravnani ko
sveče. Nobeno stebelce se ni ganilo.

Ptice so čakale z bijočimi srci. Čulo se
ni niti najmanjšega piska, žvrgeta, čivka-
nja. Tudi kobilice so prenehale s svojim
cvrčanjem. Le zapoznela vrana je letela
s prestrašenim krakanjem v gozd. Čud-
na tišina, svečano pričakovanje in vzne-
mirjenje po grožnji, ki ne more samo o-
stati pri njej.

V trenutku rezek žvižg vetra. Kakor
podivjani konj se je vzel na zadnje no-
ge, udarjal v drevje, se zaletaval v gr-
movje, nato pa se je nenadoma pognal
kvišku do oblakov in zdiral besneče čez
močvarje in gozdove. Drevje je tulilo, gr-
movje divjalo. Vsaka veja, vsako travna-
to steblo se je vilo, brnelo, žvižgalo.

Na razžgano zemljo so že padle prve
velike, težke kaplje. Smolnato črna ob-
lačna stena se je premaknila do sredine
neba. Široki rob je sijal in se blesketal v
rumeno ognjenih plamenih. Potem je tudi
solnce izginilo za črnim zidom in tema-
čen večerni mrak je obdal zemljo. Samo
najbolj oddaljeni holmi v ozadju so še
kratak čas žareli. Grom je postajal glas-
nejši. Začelo je deževati.

Toomas Nipernaadi je še vedno stal.
Nenadoma zagleda nekega moža, kako
beži iz gozda. Težko, nerodno veslajoč z
rokami je tekel proti gostilni ob potoku.
Njegove kratke noge v težkih škornjih
so se negotovo opletale. Bil je kratak in
debel.

Majhna glava je sedela na plečih brez vratu.

Ne daleč za njim je teklo dekle, držeč rob krila v rokah.

»Küüp, Küüp!« je kričalo dekle, »ne puščaj me same!«

Toda Küüp ni mislil na to, da bi se ozrl. Brzel je navzdol kakor konj pred naloženim vozom.

»Tak počakaj me no, zgaga!« je kli-
calo dekle in položilo dlani krog ust.

Medtem je v neposredni bližini treščilo.

Dež se je v potokih vliil kakor iz povez-
njenega čebra. Na razpaljeni zemlji, ki se
je še nedavno prašila, so nastali nagli po-
točki. Najprej so bili še majhni in slabi,
potem pa so si zarezali brazde, se strnili
in si z ostrim rilcem rezali vedno širše
korito.

Zemlja se je kadila in vrela.

Dekle se je sredi poti ustavilo in se ozi-
ralo z begajočimi očmi. Z enim skokom je
bil Nipernaadi pri njej. Zgrabil jo je za
roko in zdrel z njo proti bližnjemu sked-
nju. Do kože mokra sta skočila v seno.

Pred odprtimi vrati so šklopotali mimo
široki potoki. Nosili so s seboj težka bre-
mena — raztrgano listje, suhe veje, storže
in po cesti nabrano blato in prah. Blisk je
prerezal nebo. Ozračje je donelo in drh-
telo kakor pod praznim oblokem. Še ved-
no je bilo strašno vroče in soparno.

»Kako ti pravijo?« je vprašal Nipernaadi.

»Anne-Mari«, je odgovorilo dekle in si
v soju bliska obrisalo kaplje z obraza.
Imela je široke lične kosti in čisto ozke,
škiljavne oči. V skednju je bilo temno. Ni-
pernaadi je slišal samo njeno dihanje in
čakal na prihodnji blisk. Sedela je čisto
stisnjena k steni. Kadar se je zabliskalo,
se je vselej zdrnila. pri grmenju pa se je
lahkotno smejala. Okoli nje so se napra-
vile luže, tako je bila vsa premočena.

Nato je nenadoma pogledala moža. Z enim zgibom si je slekla bluzo in jo začela ožemati.

(Dalje prihodnjič).

2500 Din rabite,

da zaslužite 1000 Din mesečno doma.

Dobite:

»Anos« Maribor
Orožnova 6

Priložite znakom